JAN/FEB 2017

SOLIA

THE HERALD

JACKSON, MI

VOL. LXXXII, No. 1-2

SOLIA

VICE-CHAIRMAN:
Right Rev. Bishop Irineu Duvlea

ENGLISH EDITOR / SECRETARY:
Rev. Fr. David Oancea

ROMANIAN EDITOR:
Rev. Fr. Dan Hoarste

STAFF:
V. Rev. Dr. Remus Grama
Mr. Mark Chestnut
Mr. Richard C. Grabowski

CHAIRMAN:
Most Rev. Archbishop
Nathaniel Popp

SOLIA — THE HERALD (ISSN 0038-1039) is published bi-monthly for $15.00 per year: United States, $20.00 per year: Canada, and $25.00 per year in other countries by The Romanian Orthodox Episcopate of America, 2535 Grey Tower Road, Jackson, MI 49201-9120. Periodicals postage paid at Jackson, Michigan, and additional offices. Phone: (517) 522-3656, Fax: (517) 522-5907. E-mail: solia@roea.org. Internet: http://www.roea.org.

POSTMASTER: Send address changes to: SOLIA — THE HERALD, P.O. Box 185, Grass Lake, MI 49240-0185, U.S.A.

Photo submissions: Use high resolution/ quality digital camera settings (at least 300 dpi).

Articles and news published in SOLIA do not necessarily reflect the views or the endorsement of the Romanian Orthodox Episcopate of America.

CONTENTS

English Section

Pastoral Changes 2
Hierarchal Schedule 2, 6
On Christian Authenticity,
Metropolitan Nicholas (Hatzinikolaou) 3, 9
How I Teach Theology to Undergrads,
Aristotle Papanikolaou..... 4-5, 8, 11
Strong Orthodox Christian Presence at DC March for Life 6
15th Annual Confertreat,
Rev. Dr. Remus Grama..... 7, 9
Mother Siluana Responds 8
Financial Report.....10-11
Episcopate Auxiliaries Conference Convocations and Family Life Conference 12, 15
Ignoring Faith and Human Dignity Leaves Europe 'Adrift': Joint Catholic-Orthodox Statement,
Rev. Ben Johnson 13, 14
Preserving an Endangered Syriac Textual Heritage.....14
69th Annual ARFORA Congress, Adela M. Price ...15
Vatra Generations Appeal.....11

Romanian Section

Căsătoriile Mixte în Teoria și Practica Bisericii Ortodoxe, Ioan Cozma..... 16-17, 20-23, 24
A XV-a Conferință – Retragere Spirituală a Clerului Episcopiei, Pr. Remus Grama.....18, 24
Ce este și ce nu este Smerenia,
Diac. Nicolae Marinescu 19, 24

COVER: Icon for the Feast of the Synaxis of the Three Holy Hierarchs: Basil the Great, Gregory the Theologian and John Chrysostom, celebrated on January 30.

PASTORAL CHANGES

SUSPENSIONS

CARSTEA, Very Rev. Fr. Gheorge, was suspended from his duties as parish priest of St. Nicholas Church, Troy MI and retired, effective January 1, 2017.

MUNCAN, Archimandrite Longhin, was suspended from his duties as parish priest of Holy Archangels Michael & Gabriel Mission, Haledon NJ, effective February 2, 2107.

HIERARCHAL SCHEDULE

HIS EMINENCE, ARCHBISHOP NATHANIEL

January 1. Ellwood City, PA. Transfiguration Monastery. Hierarchal Divine Liturgy.

January 5-6. Rives Junction, MI. Dormition Monastery. Thursday: Vigil for Theophany. **Friday:** Hierarchal Liturgy and Great Blessing of Water.

January 8. Rives Junction, MI. Dormition Monastery. Hierarchal Divine Liturgy.

January 13-16. Montreal, QC. Annunciation. Saturday: Wedding of Irina Alexandrescu. Reception. **Sunday:** Hierarchal Divine Liturgy. Luncheon.

January 17. Chicago, IL. Arbitration for Bishop Matthias case.

January 22. Rives Junction, MI. Dormition Monastery. Hierarchal Divine Liturgy.

January 26-30. Washington, DC. Friday: March for Life. **Saturday: Falls Church, VA. Protection of the Mother of God.** Great Vespers. **Sunday: Alexandria, VA. Holy Cross.** Hierarchal Divine Liturgy. **Evening: Potomac, MD. St. Andrew.** Vespers.

February 2. Rives Junction, MI. Dormition Monastery. Hierarchal Divine Liturgy for feast of Presentation of the Lord.

February 4-5. Fairlawn, OH. Presentation of Our Lord. Saturday: Great Vespers. **Sunday:** Hierarchal Divine Liturgy. Banquet for parish's feast day and 25th Anniversary of priesthood of Very Rev. Fr. Ian Pac-Urar.

Cont. on page 6

On Christian Authenticity

by Metropolitan Nicholas (Hatzinikolaou)

Lack of authenticity and experience produces Christians who, rather than being saved in the Church, feel that the Church needs to be rescued and saved by them. Rather than consider those around us as Christ's brethren, we view them as enemies to be destroyed or allies obligated to support our opinions.

Rather than entrust our soul to the power of God's grace, we (with an inexcusable naiveté) subject it to the dubious scalpels of psychotherapy, academic theories, and rationalistic diagnoses and interpretations. Rather than nourish our faith with humility of heart, we supply it with the learned responses of knowledge and reasoning. In the face of contemporary social and ethical challenges, which touch on and intrude into our life and daily existence, we — instead of affirming a love that liberates and a mindset of sacrifice that would transfer problems to another sphere of logic — adhere slavishly to scholastic legalisms which stifle the activity of grace, or we insist on secular compromises that nullify grace completely. Instead of functioning as the transparent cells of the body of Christ, we view the Church as an organization with members, rules of association, rights and responsibilities, which, indeed, has even more need of our help than other organizations. And this is why, finally, instead of living within the Church as if it were the tomb which gives birth to our resurrection, instead of living with deep humility, a disposition of self-offering, self-effacement, honor, patience, forbearance, and faith only in the grace of God, we behave as transients with an earthly perspective, putting forward claims and demanding rights, possessed by unrestrained and unexamined emotions, hidden egotisms, hypocrisies, petty selfishness, making facile comparisons, embroiled in thoughtless conflicts, filled with insecurities, maudlin sensibilities, yielding to unexplainable compromises, psychological misery, and unjustifiable worldliness.

It is this sort of mentality that leads us to imagine a God who is readily doubted: a God who can only be an object of endless doubt and denial: a God who closely resembles a psychological fabrication marked by morbidity and inadequacy, or an ideological shelter notable only for its temporary usefulness and spiritual opportunism: a God who is not a loving father, but a servant summoned to solve our foolish problems; a God who does not exist to support us, but one which we invented in order for us to support, manipulate, and exploit. It is this sort of mentality which leads us to a "church" which is our own creation and not God's. Such a "church" combines all the flaws of a mythical pantheon with all the untrustworthiness and unreliability of a social organization. Such a "church" is not worth, and in any case cannot elicit, your trust.

However, in the midst of this unnatural and "irrational" rationalism, it seems that the individual does not bear complete responsibility. The main burden of responsibility falls instead on the omnipotence of the prevailing impersonal (and indeed depersonalizing) societal mentality, and in general on the unchecked frenzy of our age.

Our age has its own distinctive characteristics, and its accomplishments are truly striking. It set for itself unbelievable limits, which it has succeeded in approaching. It broke down the barriers of earth's gravity. It manufactures men and women with hitherto unknown characteristics, with artificial or animal organs, with the pieces and parts of other human beings. It produces substances that until now had never existed. It alters nature, abolishing her laws. It penetrates into our bodies, it influences our souls, it creates attitudes and habits, it prescribes forms of behavior.

It reaches into inconceivable dimensions, penetrating into submicroscopic worlds with methods, speeds and means beyond all imagination. Its chief characteristic, however, is that it militates against all that is authentic, integral, and true.

Our age chiefly dreams up and manufactures simulacra. Shopping malls are adorned with plants and trees that look real but aren't. Television and movie studios present us with times, places, and environments that don't exist. Advertisements refer us to worlds that have no connection with reality. Men and women are painted and dyed, fakes and shams, copies of which no original has ever existed, not a few of them surgically

Cont. on page 9

How I Teach Theology to Undergrads

by Aristotle Papanikolaou

Being religious is not about following rules. It's more like dancing.

When I was hired at Fordham University in 2000, I was told that I was to teach the core freshman theology course, Faith and Critical Reason. I guessed that many students in the class would resent being forced to take a theology course as a core requirement, for two reasons: (1) many students would be burned out on the theology courses they might have taken in a private Catholic high school; and (2) some students would question how theology could be taught in an academic setting when it is a matter of private, subjective "opinion." The study of theology is virtually absent in schools at all levels in the United States, and many students find it an affront that Fordham would dare defy that consensus on the moratorium on the study of theology. These students, I thought, would be on the defensive, having already decided that taking this course was simply the price they had to pay for attending Fordham.

I structured my course to address this resistance by making students aware of how they arrived at their own ideas about theology. To accomplish this self-critical awareness, I set up the first part of the course as a sociological, historical, and philosophical exploration of secularization in the United States. We look at the debate about secularization, return to the past to make schematic sense of how we got here, and discuss fundamentalism as the face of modern religion. In historically tracing the process of secularization, students study Descartes, Newton, and the masters of suspicion—Feuerbach, Marx, and Freud—who, in my opinion, did theology a favor with their unrelenting and vociferous attacks on religion.

My goal in this part of the course is to make students aware that their ideas about theology, their interpretation of the religious experience in terms of being religious versus being spiritual, and their resistance to and caricatures of what it means to be religious did not emerge in a vacuum. Where they stand in relation to theology has much to do with a process that began almost 400 years ago with the scientific revolution and the Enlightenment. They are products of this history as much as they are actors in it. I end with a discussion of fundamentalism to demonstrate that what students see as the dominant face of religion is, ironically, a modern phenomenon. In making students more critically aware of the context within which they construct their own ideas about theology and religion, I help them to be more open to thinking otherwise. My goal is to open them up to the possibility of theology as a form of self-critical reflection on questions posed to the human experience that are simply unavoidable.

It is only after they develop this self-critical awareness of the current situation that I lead the students to more existential questions about faith: faith and the existence of evil, the nature of faith, faith and reason, and faith and practices. Christian theology is not explicitly addressed in this latter part of the course, although it clearly frames the discussion. The exploration of these themes is self-consciously theological. But the goal is less to convey specific content than to open students to new ways of thinking about these issues—ways different from the usual caricatures.

Many students think that theology attempts to rationalize the existence of God in light of evil. But is that the only way to think about the question of God and evil? Some students think that faith has nothing to do with reason. But is that really the case? Most students think that one faith cannot be argued to be more reasonable than another faith—even if that faith is in something absurd, like the flying spaghetti monster. But does that make sense? Students also think the point of religious practices is to prove oneself to God. But is that all there is to it?

Students who declare that they are spiritual as opposed to religious tend to have a monolithic view of religion, which religions themselves have fostered. They think to be a part of religion is to blindly accept an authoritarian structure that dictates what should be believed, is run by dictatorial leaders, and tries to scare people into compliance by reminding them of the possibility of hell. Students think the gist of religion is to do and believe what one is told so as to get a reward after death. They also think religion is hypocritical, as it seems not to practice what it preaches. Notwithstanding the measure of truth embedded within these claims, my goal is to show the students that it could be otherwise.

This "otherwise" is an understanding of the human being as called to a relationship of communion with God. I emphasize an understanding of the God-world relation in terms of *theosis*, which I prefer to translate as divine-human communion. Practices like prayer and fasting were not developed to prove something to God or to score points with God. They are time-tested practices that rewire the body to make it available to the always-on-offer presence of God. It is at this point of the course that my own Orthodox Christian faith is most apparent.

I want to show my students that their understanding of bad religion is based on bad theology—a nominal-

ist, dualistic conception of a God who stands over and against the world, creating the world, dictating rules, and moving souls around after death. I hope to persuade them that good theology attempts to make sense of how God can be in relation to the not-God, the world, and still be God, or how the world can be in communion with God without being consumed by divinity. For this reason, I end the course with readings either written by Orthodox thinkers (such as St. Gregory of Nyssa or Anthony Bloom) or treating an Orthodox theme like the Jesus Prayer (as in J. D. Salinger's *Franny and Zooey*).

I try to lead students away from overbearing überstructures designed to force people to think a certain way or think they are never doing enough. Instead, I lead them toward an understanding of being religious that has to do with formation of the person to be in a certain way—a being that is in communion with the divine. Being religious is less about agreeing to certain propositions or following certain rules, and more about transforming one's mode of being in the world. Being religious is very much like being an artist.

Because Fordham has a special BFA program with the Alvin Ailey School, I use dance as an analogy. I ask the students whether someone who has studied dance but has never danced "knows" dance as well as someone who has trained as a dancer. They immediately and instinctively answer that the trained dancer knows more about dance. I then try to lead them to articulate what this knowing entails, if it's not simply reading books about dance and attending performances. A dancer must submit to a regimen of training that usually begins with basic practices that must be mastered to the point where they are performed without thinking. This training is done under the tutelage of a teacher, who has been through the training. The student of dance then progresses to more advanced practices, still under the guidance of a teacher, struggling to integrate techniques of dance into their very being as a dancer.

All this training is usually done within an institutional setting, where there are clear hierarchies, boards of directors, politics, a community of dancers that don't all like one another, dancers who are more concerned with their ego than simply dance for the sake of dance. And yet, in the midst of all this ugliness, there is a tradition of formation in dance that is passed on from generation to generation. It is time-tested, and through it one may emerge as a dancer, but it could not have been formed without institutionalization. It's only by submitting to this tradition that one can lead oneself to a kind of performance where a dancer is not aware of the audience, is not dancing to the audience, but is dancing simply for the sake of dance. This is the kind of performance where the dancer doesn't control the choreography; rather, the choreography and all that it attempts to express has seized the dancer. Those capable of this kind of performance are usually the saints of the tradition of dance. They don't attempt to reify the past, but they add to the tradition while always remaining within it. This kind of performance could never be possible without submitting to the training, and it's only through the practices of the tradition that one can hope to be this kind of dancer.

Being religious, then, is about being in a way that embodies the divine presence, and working toward being available to the divine presence in and through religious practices and tradition. Being religious is not a set of rules one must follow or a bunch of propositions to which one must assent; it is first and foremost an art form, an expression of beauty that is also truth and goodness. The rules and propositions of the tradition—and every tradition has its rules and propositions—aim at the production of the person as a work of art.

To illustrate this, I turn explicitly to the Christian commandment "Love the Lord your God with all your heart, and with all your soul, and with all your mind . . . and . . . love your neighbor as yourself " (Matt. 22:36–39). I pose a hypothetical to the students: If I had a neighbor whom I hated and toward whom I felt anger, but I gave that neighbor $5,000 so that he or she could avoid being "whacked" for not paying gambling debts, have I fulfilled the commandment? The students are smart enough to know that just giving money out of kindness or out of sympathy does not fulfill the commandment. I then tell them that, hypothetically, as a Christian, I have a problem—I know in my heart that I have hate and anger for my neighbor. As Maximus the Confessor says, "The one who sees a trace of hatred in his own heart through any fault at all toward any man whoever he may be makes himself completely foreign to the love for God, because love for God in any way admits of no hatred for man." How, then, do I change that? Once we get past comments like, "Well you can love someone without liking them," students start to get the idea that love is something that one works toward, something that is realized in a way that has depth in and through certain practices. My hate for my neighbor may be overcome if I force myself to have conversations with him. Conversation is a practice. Students understand that two people who celebrate 50 years of commitment have a love that is different than when they first met. Such a celebration does not necessarily mean that the relationship was free of moments of temptation and possible betrayal. But students understand that for two people to celebrate such a love that has achieved a depth not present at the start of the relationship, practices had to be performed. These practices both sustain the relationship and make it possible for love to reach such depths.

Maximus is constantly in the back of my mind as I try to explain to the students that practices help to form virtues such as patience, kindness, honesty, empathy, forgiveness—to name only a few—that are needed to make growth in love possible and to avoid

Cont. on page 8

Strong Orthodox Christian Presence at DC March for Life

WASHINGTON, DC [OCA] – The Orthodox Church was well represented at the 44th annual March for Life in the nation's capital on Friday, January 27, 2017. The theme of this year's March was "The Power of One."

His Beatitude, Metropolitan Tikhon joined several other Orthodox Christian hierarchs and a large number of clergy, seminarians, and faithful at the annual gathering, during which they witnessed to God's gift of life and the need to speak out on behalf of the unborn.

On Thursday evening, February 26, Metropolitan Tikhon joined His Eminence, Archbishop Melchisedek; His Eminence, Archbishop Nathaniel; His Grace, Bishop Demetrios of the Greek Orthodox Metropolis of Chicago; and His Grace, Bishop John of Brooklyn of the Antiochian Orthodox Christian Archdiocese of North America at the Vigil celebrated at the National Shrine of the Immaculate Conception, which was filled to capacity. Representatives of the Oriental Orthodox Church also were present.

Prior to Friday's pre-March program in the shadow of the Washington Monument, Metropolitan Tikhon was interviewed by the Eternal Word Television Network. After noting that Orthodox Christianity has always had a presence at the March—adding that this year marked his 12th year of participation—he stated that "the Orthodox Church is a prayerful Church. Our Lord, Jesus Christ calls us to purify ourselves and strive for holiness." This, however, challenges us to speak out, proclaiming that life is indeed a gift from God. "Life is not just biological existence, but a manifestation of the life of God Himself."

Continuing by explaining that Orthodox Christianity "places heavy emphasis on the eternal life given to us by God, " Metropolitan Tikhon observed that the March provides an opportunity to join with others—including the many young people present—in sharing a "message of hope for the world." He also spoke of the cooperative efforts by the Orthodox, the Oriental Orthodox and the Roman Catholics with regard to their "common witness" in "demonstrating a common understanding" of God's gift of life.

After the pre-March program and speeches, Metropolitan Tikhon celebrated a Service of Prayer for the victims of abortion on the site of the pre-March program. His Eminence, Archbishop Michael joined the hierarchs, clergy, seminarians and faculty members, and many faithful at the service, who then marched together behind the iconic "Orthodox Christians for Life" banner.

Metropolitan Tikhon also offered the invocation at the annual Rose Banquet, at which he was joined by the other hierarchs, members of the Orthodox Church in America's Central Administration, representatives of Saint Vladimir's Seminary and Saint Tikhon's Seminary, and many others.

Hierarchal Schedule *Cont. from page 2*

February 7-9. Phoenix, AZ. Pastoral visit to St. John the Baptizer and Exaltation of the Holy Cross.

February 10-12. Las Vegas, NV. Saturday: Orthodox Christian Laity Board Meeting. **Evening: St. Paul the Apostle (Diocese of the West)**. Great Vespers. **Sunday: St. Mary.** Hierarchal Divine Liturgy. Memorial service. Banquet.

February 13-16. Scottsdale, AZ. Franciscan Renewal Center. Annual Clergy Confertreat. **Thursday:** Hierarchal Divine Liturgy concelebrated with Metropolitan Serafim (Germany, Central and Northern Europe of the Church of Romania).

February 17-22. Visits to California parishes and monastery. Saturday: Los Angeles, CA. Holy Trinity. Hierarchal Divine Liturgy concelebrated with Metropolitan Serafim. Memorial service. **Evening: Anaheim, CA. St. Mary.** Great Vespers. Spiritual Conference by Metropolitan Serafim. Supper. **Sunday:** Hierarchal Divine Liturgy concelebrated with Metropolitan Serafim. **Monday: Temecula, CA. Holy Resurrection Monastery.** Vespers. **Tuesday:** Hierarchal Divine Liturgy. **Evening:** Vespers.

February 23-24. Rives Junction, MI. Dormition Monastery. Thursday: Hierarchal Divine Liturgy for St. Polycarp feast day. **Friday:** Departure of Metropolitan Serafim.

February 25-26. Rives Junction, MI. Dormition Monastery. Saturday: Great Vespers. **Sunday:** Hierarchal Divine Liturgy.

February 27. Rives Junction, MI. Dormition Monastery. Vespers. Beginning of Great Lent.

15TH Annual Confertreat
Spiritual Retreat for Episcopate Clergy

Participants at the Confertreat with Metropolitan Serafim, Archbishop Nathaniel and Bishop Daniel.

In addition to the Episcopate Congress, during the past fifteen years, a tradition has developed that the clergy of the Episcopate gather at a conference for continuing education with their Hierarch. As in other years, this clergy spiritual retreat was held at the Franciscan Renewal Center in Scottsdale, Arizona, on February 13-16, 2017.

After the intense efforts during the feast days of the Incarnation and Baptism of our Lord and the administrative duties characteristic of the month of January, over 55 priests and deacons, plus 9 distinguished Preotese, responded to the call of our Archbishop NATHANIEL to renew our souls at this seminar. For those coming from the north, this escape into the sunny desert of Arizona was an occasion for physical and emotional renewal as well. Nevertheless, for everyone, even those from the southern states of America, the reinvigoration of communion with their brothers in Christ was a true spiritual detoxification.

His Eminence, Metropolitan Serafim

From Monday evening until Thursday morning, the participants were fed in conferences and spiritual lectures. The main focus of the conference was the spiritually-elevated sessions held by His Eminence, Metropolitan Dr. SERAFIM of Germany, Central and Northern Europe, of the Orthodox Church of Romania, who was invited by our Hierarch. The topics discussed included: "Pastoral Life in the European Diaspora" and "Romanian Spiritual Fathers in the 20th and 21st Centuries". The speaker is a well-known and experienced hierarch and author, lecturer and expert in the hesychastic tradition; the topic of his doctoral dissertation is: "*Le renouveau hesychaste dans les pays roumains*" (Paris, 1985). This dissertation was then published in Romania with the title: "*Hesychasm, Romanian Tradition and Culture*" (Anastasia Publishing House, Bucharest, 1994). This useful spiritual work was translated into many languages, one of which is English. His Eminence also recently published a new volume about Romanian spiritual fathers whom he knew personally, entitled "*From Paisie Olaru to Rafail Noica*" (Doxologia Publishing House). The presence of Metropolitan Serafim in our midst brought light and many spiritual gifts. Besides these informative and distinguished presentations, characterized by Orthodox Christian realism but also filled with a monastic flavor, the conversations and exchange of experience were very useful and profitable for everyone present.

His Grace, Bishop Daniel

Another special presentation was given by His Grace, Bishop DANIEL, of the Orthodox Church in America, who is an expert in Canon Law. An American by birth, but Portuguese by background, His Grace spoke about "*Ethnicity and Faith in the Orthodox Church in America*." This topic, which is relevant throughout the world of our day, was also touched upon by our previous speaker. The presentation was a good opportunity for meditation and discussion for the Romanian-American clergy, who, of course, have similar experiences in which language, ethnic and spiritual identity intertwine.

Rev. Fr. Vicar David Oancea spoke about administrative matters, explaining how the clergy can use the ROEA's website (roea.org) more extensively. Then, Rev. Fr. James Barkett PhD and Preoteasa Mary Lynn Pac-Urar JD together covered the topic of "*Church and Law: Contemporary Problems for Clergy*." The participants discussed real-world situations in small groups, after which each group presented their conclusions.

The lectures and discussions, the interaction between the Hierarchs and participants, the prayer services, the

Cont. on page 9

Mother Siluana Responds

Mother Siluana,

Am I allowed to be angry?

…because I lived surrounded by lies, gossip, scandal and beatings.

…because my biological parents left me in the care of my grandparents immediately after my birth.

…because one day, someone put their hand on me in an inappropriate place.

…because my whole interior universe has broken down, and it has never been rebuilt.

…because people laugh at me because of my parents' actions.

…because for years I wandered the streets searching for some mirages.

…because I'm not able to forgive those who made the abuses possible.

Mother – am I allowed to be angry?

M.

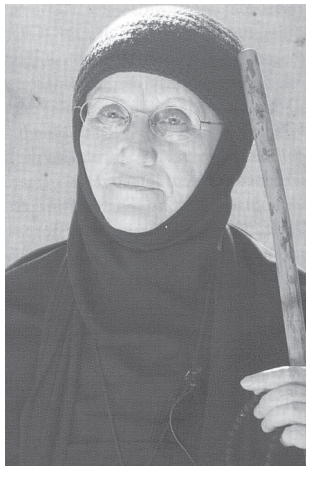

Yes, dear child!

You are allowed to be angry and to express your anger! Do not suffocate under phony restraint! But do not lower yourself in sinful works, thoughts or words!

God has given us this power of anger, and we are permitted to use it for the protection of our integrity or for its rehabilitation if we were wronged. Moreover, He comes with His grace through our anger in order to purify us from the stains of bad thoughts. You will be astonished to see what happens with this anger when we live with the Lord! Yes, be careful to not use it against yourself and your neighbors! This is the suggestion of the enemy, and this is how evil was born and grew in the world!

Gather these waves of anger in your heart and give them a voice, not in the form of curses or bad language, but rather in prayer! Put all of these before God and call upon Him across the whirling waters, and He will calm them with His mercy! This calming will not erase your pain, but it will transform it into birth pangs.

You are allowed to be angry, but do not forget that you also are allowed to be happy, and for this reason, you are permitted to refuse the offers of the enemy that accompany the anger of a wounded soul. Show your wound to the Lord and ask Him to heal it, and rejoice!

With love, respect and prayers,

Mother Siluana

Translated from Romanian from APOSTOLIA, nr. 106-107, January – February, 2017. Pages 16-17.

How I Teach ... *Cont. from page 5*

vices such as dishonesty, fear, anger, hatred, and self-loathing, which destroy relationships. The Christian commandment to love is a calling to a certain kind of relationship with God, a realization of love. Since God is love, it's a relationship of communion with God, of experience of God, of *theosis*. This relationship, however, requires work. Not to merit the love—as if love could be merited—but to make oneself available for the fullness of love that God offers, which is nothing less than God's very life.

Students are not quite sure what to say when I ask them how a practice like fasting contributes to the learning of love. I explain that fasting is linked to something we consume every day, food; that every time we fast, it's an occasion to bring God to our awareness; and that this awareness helps sustain a relation with God that makes love possible. This makes sense to the students. If two people had a relationship of distance and never wrote to one another, then forgetfulness would be likely, and love could not grow. Since God is invisible, forgetfulness of God is one of the greatest human temptations. Fasting helps to mitigate that forgetfulness and, in so doing, makes love for God possible. In addition to memory, fasting as a discipline helps form the virtues mentioned above, which, again, are the condition for the possibility of realizing a depth of love.

There are plenty of Christians who follow all the rules and assent to all the required propositions but cannot seem to get past anger and hatred of those who disagree with their propositions and rules. And there are Christians who use faithfulness to rules and propositions as a platform for attacking others. But in the end, to *be* Christian is not simply to follow rules and assent to propositions; to *be* Christian is to love in the form of the greatest commandment. Like being a dancer, it is to perform love in such a way that love (God) has seized our being.

The question of this generation of college students is not "why God?" but "why religion?" My hope, perhaps overly optimistic, is to introduce a different way of understanding being religious, one that entails an experience of the living God. The possibility of such an experience requires tradition, institutionalization, and practices. But this experience emerges in a way that allows one to manifest the beauty of the tradition even amid its ugliness and to situate oneself in relation to this ugliness without anger, hatred, or self-righteousness.

Cont. on page 11

On Christian ... *Cont. from page 3*

altered, to show the world faces which aren't true, ages which deceive, and genders that do not correspond to hormones and anatomy. The extravagant (and extravagantly wasteful) hegemony of "appearances" has destroyed the essence and distinctive presence of that which "is".

Still worse, all of this has penetrated our thinking and disfigured our life, including our spiritual life. We often speak about the brilliance of modern science and how it seemingly agrees with religion; about the value of democracy, which permits the Church to function freely; and of course about human rights as if they were the greatest value of which we could conceive. And yet, we all know that science has made us more arrogant than ever, because in the place of God we have set up the idol of self-worshipping man, while democracy has replaced the will of God with our selfish and irrational personal choices and preferences, and human rights permit everything except the right of God to intervene in our life, to function as God.

Thus we have become Christians who try to accomplish things unaided by God and who find it difficult to entrust ourselves to the grace of God. Christians who struggle to uncover on their own the secrets of God, and not men and women who patiently expect the revelation of God's glory. Christians who are seeking rest and tranquility and who have no experience of inner peace. Christians who hear the word "love" and immediately think of some sort of ego-centered sympathy or pathological attachment.

And this mentality has made its way into our worship. Our altars are covered with fabrics which appear hand-sewn and woven, but which aren't. The vestments of our clergy, and the holy chalice itself, sparkle with what appears to be gold and precious stones, but which are not. Our icons conjure up days of old, but they are cheap paper copies, with no color, cost, time, labor or life. We minutely photograph and record sacraments and other services, and yet have great difficulty in seeing God's presence in them. We call our outings and vacations "pilgrimages", but our soul is incapable of egress from its prison, incapable of making its way into the wilderness for a real encounter with God. We "visit" various holy places, but the "visitation" of the Holy Spirit is nowhere evident in our life. We indulge and satisfy our physical senses, but inwardly we are starving. We are filled with useless and untimely theological knowledge, but are impoverished in terms of rich spiritual experiences. Our "spiritual study" takes place in cold, competitive, and fear-filled classrooms, or in the comfort of our living rooms and bedrooms, devoid of any disposition or inclination for asceticism, self-mortification or sacrifice. As for the sacred texts themselves, we use them — not to humble ourselves — but to exalt ourselves over others, to concoct self-serving theories, or to confuse reality with our fantasies and dreams [....] Intellectual, academic knowledge, memorized and parroted, experienced as stress and expressed through tension and diffusive speech, takes the place of true personal experience which is confirmed in silence, inner peace, and tears. We chew up antiquity seeking to justify our own personal views and opinions, and find it difficult to generate new knowledge which at once humbles us and embraces others.

Thus contemporary spirituality often appears wearing a mask of delusion. In its essence, it is nothing more than a self-chosen religiosity and imitative traditionalism, which is little more than the expression of a morbid, emotional attachment to certain forms, rules, external patterns, customs or persons. It is the triumph of false conservatism. And it leads only to false virtues, and states of deception, satisfying the devil and wounding God. It cultivates inner passions and weaknesses, hardens the heart, makes us hypocrites, and has no connection with the Spirit of God or the tradition of the Church. It is but a pseudo-authenticity, which has exchanged faith in God for quick fixes and cheap tricks, twisting religious experience into false-impressions, confusion, agitation, and turmoil.

Excerpted from the book, ***Anthropos Methorios****, by Metropolitan Nicholas (Hatzinikolaou) of Mesogaia as presented by Holy Archangel Michael Monastery, Canones, New Mexico, in its publication DOXA, Fall Issue 2016. DOXA is published quarterly by the Monastery of the Holy Archangel Michael, HC 84, Box 6 C, CANONES, NM 87516 / 575-638-5690 / holyarchangelmichael.org.*

15th Annual Confertreat ...

Cont. from page 7

walks along the meditation trails, a pilgrimage to St. Anthony monastery, and the brotherly reception offered by His Eminence, Archbishop NATHANIEL, and especially the Divine Liturgy at which we communed from the same Chalice – all in one place – through the work of the Lord, we were strengthened and sanctified.

For everything, it is appropriate to thank our hierarchs, distinguished hosts, and all those who contributed to the success of this *spiritual tropical oasis* in the middle of winter. Father Ian Pac-Urar, who took care of the organization and all the details of the event, is definitely worthy of the title "Retreat Master!" We thank both him and Father Thomas Frisby of Phoenix who collaborated and did everything they could to make us feel at home. We hope that through this article, the readers of *Solia*, as well as those who were absent for blessed reasons, may also share the beneficial spirit of this fraternal assembly. We thank the parishes that understood and made efforts for their spiritual father to continue his education and to feel loved and appreciated by his spiritual children.

Rev. Dr. Remus Grama

FINANCIAL REPORT

EPISCOPATE SUPPORTER

Anita Constant, Chicago, IL $500.00
Sandy Cotosman, Addison, IL $400.00
M/M Leonard Jones, Philadelphia, PA..... $100.00
Kathleen Podoba-Lind, Willoughby, OH $100.00
V Rev Fr Dimitrie Vincent, Redford, MI $100.00
Bia Michaels, Fairfield, CT $50.00

GENERAL DONATIONS

Anonymous (Seminarian Scholarship Fund)..... $2,000.00
V Rev Fr & Psa Liviu Alexandrescu, Montreal, QC
(Hierarch Travel Expense) $1,500.00
Holy Cross, Alexandria, VA
(Hierarch Travel Expense) $1,500.00
Lucian Pop, Farmington Hills, MI
(Victor Pop Scholarship) $1,000.00
St George Cathedral, Southfield, MI
(Maria Elena Sauca Appeal)..... $809.00
St George, Canton, OH
(Hierarch Travel Expense) $500.00
St Elias, Schomberg, ON..... $355.75
M/M Alexa Mindea, Morton Grove, IL
(ACE Fund)..... $300.00
Cathedral AROY, Southfield, MI (Camp Vatra).... $250.00
Cathedral AROY, Southfield, MI
(Maria Elena Sauca Appeal)..... $100.00
Rev Fr Nicolae Lapuste, North Vancouver, BC
(ACE Fund)..... $94.00
Travelers Community Connections,
Andover, MA..... $50.00
Marcella Bourean, Warren, MI $40.00
Michael D Buzash, Terre Haute, IN $25.00
Lynn Nitzu, Schaumburg, IL
(Stanitz Scholarship Fund) $25.00
Lilian Fedorovici, Livonia, MI $20.00
M/M Ioan Braescu, Redford, MI $5.00

MEMORIAM

Dr Dumitru-Dan Teodorescu, Arcadia, FL..... $500.00
M/M George Teodorescu, Canton, MI
(IMO Cezar Teodorescu & Viorica Balasa)..... $250.00
M/M Michael Teodorescu, Macomb, MI
(IMO Cezar Teodorescu & Viorica Balasa)..... $250.00
Maria Risca, Oakland Twp, MI
(IMO husband - Alexandru) $200.00
Doina & Alexis Vircol, Wilmette, IL
(IMO Zamfira & Vasile Posteuca)..... $200.00
Vivian Radu, Philadelphia, PA
(IMO husband - George Radu)..... $50.00

2017 EPISCOPATE ASSESSMENT

St Mary Cathedral, Cleveland, OH..... $30,300.00
St Mary, Chicago, IL $26,625.00
Sts Peter & Paul, Dearborn Hts, MI $22,275.00
St George Cathedral, Southfield, MI $15,600.00
Protection of Holy Mother of God,
Falls Church, VA..... $13,650.00
St Mary, Anaheim, CA..... $13,500.00
Holy Trinity, Los Angeles, CA $12,750.00
Holy Cross, Hollywood, FL..... $12,150.00
Holy Trinity, Miramar, FL $12,000.00
St Dumitru, New York, NY $12,000.00
Three Hierarchs, Seattle, WA..... $11,925.00
St John, Kitchener, ON..... $11,250.00
St Dimitrie, Easton, CT $10,950.00
Holy Nativity, Chicago, IL $10,000.00
St Andrew, Potomac, MD $9,075.00
Sts Constantine & Helen, Lilburn, GA $8,925.00
Presentation of Our Lord, Fairlawn, OH $8,100.00
Annunciation Cathedral, Montreal, QC $7,650.00
St George Cathedral, Regina, SK $7,575.00
Sts Constantine & Helen, Indianapolis, IN..... $7,350.00
Descent of the Holy Spirit, Warren, MI $7,000.00
Descent of the Holy Spirit, Elkins Park, PA..... $6,600.00
St Mary, St Paul, MN $6,525.00
Holy Forty Martyrs, Aurora, ON $6,300.00
Holy Resurrection, Hayward, CA $6,075.00
St George, Winnipeg, MB $5.850.00
St Mary, Elmhurst, NY $5,850.00
Holy Cross, Alexandria, VA..... $5,700.00
St John, Glendale, AZ $5,550.00
St John, Toronto, ON..... $5,400.00
Descent of the Holy Spirit, Ridgewood, NY $5,325.00
St George, Canton, OH..... $5,100.00
St Mary, Calgary, AB $5,025.00
St John, Woonsocket, RI..... $4,650.00
Descent of the Holy Spirit, Oregon City, OR $4,500.00
St Nicholas, Alliance, OH $4,500.00
St Mary, Portland, OR $4,200.00
St Nicholas, Regina, SK $4,050.00
St George, Toronto, ON..... $4,000.00
Holy Cross, San Jose, CA..... $3,975.00
Sts Michael & Gabriel, Middle Village, NY..... $3,975.00
St Mary, Colleyville, TX $3,975.00
Holy Trinity, Youngstown, OH $3,825.00
Sts Michael & Gabriel, Sacramento, CA $3,825.00
St Mary, Laval, QC $3,750.00
Descent of the Holy Spirit, Merrillville, IN $3,675.00
Holy Cross, London, ON..... $3,600.00
St Mary of Magdala, Houston TX $3,600.00
St Joseph of Maramures, Hazleton, PA..... $3,300.00
St Stephen, Clearwater, FL..... $3,300.00
Sts Michael & Gabriel, Apopka, FL $3,075.00
Sts Michael & Gabriel, Palm Springs, CA $3,075.00
St Panteleimon, Saint-Eustache, QC..... $3,075.00
St Thomas, St Louis, MO $3,000.00
St Andrew, Laval, QC..... $2,925.00
St Polycarp, Naples, FL..... $2,925.00
St John, Denver, CO..... $2,775.00
Holy Cross, Hermitage, PA..... $2,625.00
St John, Charlotte, NC..... $2,625.00
St Athanasius, Aurora, IL $2,610.00
Holy Cross, Phoenix, AZ..... $2,850.00
Holy Resurrection, Warren, OH..... $2,475.00
Annunciation, Grand Rapids, MI..... $2,325.00
St Andrew, McKees Rocks, PA..... $2,250.00
St Elias, Schomberg, ON..... $2,175.00
St Mary, Chelsea, MA $2,175.00
Holy Confessors of Transylvania,
Oakville, ON $2,100.00
St Dimitrie, Frederick, CO $2,100.00
Holy Ascension, Montreal, QC..... $2,000.00
Holy Cross, San Diego, CA..... $1,950.00
St Mary, Las Vegas, NV $1,725.00

Cont. on page 11

Financial Report *Cont. from page 10*

St Parascheva Mission, Montreal, QC $1,710.00
St Theodora of Sihla, Royal Oak, MI $1,560.00
St John of Wallachia, Ridgewood, NJ $1,440.00
St Raphael, Detroit, MI $1,425.00
St Anne, Pomona, CA $1,350.00
St Basil, Kannapolis, NC $1,350.00
St Mary, Pierrefonds, QC $1,320.00
St Luke, Markham, ON $1,020.00
St Andrew, Houston, TX $825.00
St Nectarios Mission, Stoney Creek, ON $750.00
Three Hierarchs Mission, Baton Rouge, LA $750.00

2016 EPISCOPATE ASSESSMENT

Descent of the Holy Spirit, Warren, MI $2,775.00
Holy Brancoveanu Martyrs, Montreal, QC $2,250.00

VATRA GENERATIONS

Anonymous $46,531.65
Radu & Rachel Chebeleu, North Wales, PA $2,000.00
St Raphael, Detroit, MI $1,661.93
St Mary Cathedral, Cleveland, OH $1,500.00
V Rev Fr/Psa Aurel Petrescu, Arlington, VA $1,500.00
M/M Miron Bonca, Costa Mesa, CA $1,000.00
Rev Fr & Psa Ionut Preda, Ridgewood, NY $1,000.00
Alexa Ungurian, Oakbank, MB $1,000.00
Rev Fr/Psa David Subu, Springfield, VA $800.00
National ARFORA $550.00
Mitch Morariu, Dearborn Heights, MI $500.00
Horia & Mihalea Draghiciu, Muncie, IN $300.00
Rev Dn/Mrs Nicholas Dujmovic, Vienna, VA $300.00
V Rev Fr/Psa Nicolae Stoleru, Montreal, QC $300.00
Anita Constant, Chicago, IL $250.00
Rev Fr & Psa Daniel Pop, Byron Center, MI $250.00
John T Bogdan, Glenside, PA $200.00
M/M John Pop, Northbrook, IL $200.00
PC Construction, Palm Desert, CA $200.00
Rev Fr/Psa George Coca, Fairfield, CT $100.00
Sandy Cotosman, Addison, IL $100.00
Barbara Moore McKinnon, Malvern, PA
(IMO Ersilia Maximo) $100.00
M/M Leonard Jones, Philadelphia, PA $100.00
Rev Dn/Mrs Nicolae Neagoe, Avon, OH $100.00
Kathleen Podoba-Lind, Willoughby, OH $100.00
Alexa & Florica Mindea, Morton Grove, IL $100.00
Adela Price, New Castle, PA $100.00
Florence Westerfield, Warren, MI $100.00
Mihail & Ileana Stanescu, Oakland Twp, MI $97.50
Rev Fr & Psa David Wey, Indianapolis, IN $97.50
Rev Fr & Psa Cosmin Antonescu, Potomac, MD ... $97.50
Ioana Rusu-Banu, Calgary, AB $95.47
Mary Vilcu, Griffin, SK $72.63
Andre & Donna Gib, Mesa, AZ
(IMO Virginia & John Gib) $50.00
Marcel Radu, Woodside, NY $50.00
James & Sarah Black (IMO Trish Barsan) $48.60
Erica DeGroff $48.60
Rev Fr Cosmin Vint, Ft Qu'Appelle, SK $38.42
Mariana Greaves, Jackson, MS $20.00

HOLY ASCENSION MONASTERY FIRE APPEAL

St Mary, Falls Church, VA $1,984.00
Holy Cross, Phoenix, AZ $100.00
Ionela Vrancean, Portland, OR $100.00
Ovdiu Isac, Winton, NC $50.00

Vatra Generations Appeal

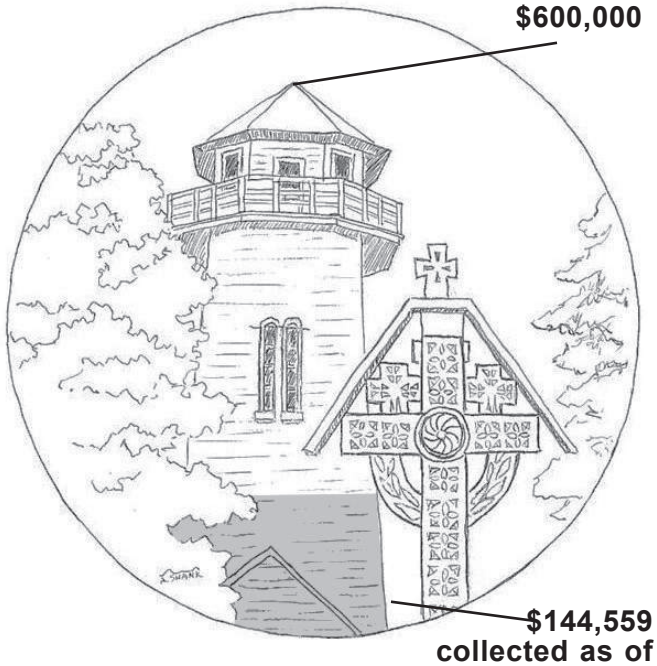

Mail your check payable to:
Romanian Orthodox Episcopate
PO Box 309, Grass Lake MI 49240-0309
To read about the project and donate via credit card, go to: roea.org and click on the DONATE button.
Donations are tax-deductible.

How I Teach ... *Cont. from page 8*

My students are searching for purity. I teach them that they will not find it and that they need to learn to live with ambiguity—even in a liberal democracy, in which lie their greatest hopes. What I want them to see is that humans are created for communion with the living God. There is a way of being religious that is the experience of God, and it is this experience that gives them the greatest hope to negotiate the ambiguity in the world.

Published by The Christian Century (christiancentury.org) on February 6, 2017. A version of this article, which is excerpted from Eastern Orthodox Christianity and American Higher Education: Theological, Historical, and Contemporary Reflections, *edited by Ann Mitsakos Bezzerides and Elizabeth H. Prodromou, appears in the February 15 print edition under the title "The dance of faith." Reprinted by permission of the University of Notre Dame Press.*

EPISCOPATE AUXILIARIES CONFERENCE

CONVOCATIONS

IN CONJUNCTION WITH THE FAMILY LIFE CONFERENCE
PARTICIPANTS MUST REGISTER AT http://roea.org/upcomingevent.html

69TH ANNUAL A.R.F.O.R.A. CONGRESS
Convoked in conformity with Article II, Section 2 of the By-Laws
+NATHANIEL, Archbishop
Adela M. Price, President — **Deborah Moga,** Secretary

66TH ANNUAL A.R.O.Y. CONFERENCE
Convoked in accordance with Article III, Section 2, of the A.R.O.Y. Constitution & By-Laws
+NATHANIEL, Archbishop
Stephen Maxim, President — **John Avramaut,** Secretary

49TH ANNUAL BROTHERHOOD CONFERENCE
Convoked in accordance with Article III, Sections 1 & 2 of the By-Laws of the Orthodox Brotherhood USA
+NATHANIEL, Archbishop
Ronald Muresan, President — **Dorina Riscutta**, Secretary

MAY 26-28, 2017
Descent of the Holy Spirit Church
6075 Harrison St, Merrillville, Indiana

SCHEDULE OF EVENTS

FRIDAY, MAY 26

3:00 – 4:00 pm	Registration
4:00 – 6:00 pm	Board Meetings
6:00 pm	Vespers
7:00 pm	**Dinner and Benefit Program***
	Speaker: Subdeacon Constantin Ardeleanu
	"Can you 'splain it to me now? My Spiritual Journey."

SATURDAY, MAY 27

8:30 – 9:30 am	Morning Prayers / Late Registration / Continental Breakfast
9:30 – 10:45 am	ARFORA Meeting 1 / AROY Meeting 1 /
	Family Christian Education – Workshop with Sbdn Constantin /
	Youth – Vacation Church School (VCS) / Child Care
10:45 – 11:00 am	Break
11:00 am – 12:15 pm	ARFORA Meeting 2 / AROY and All Others – Local Service Project
	(Youth join Service Project)
12:15 – 1:00 pm	Memorial Service
1:00 – 2:15 pm	Lunch
2:15 – 3:30 pm	Workshop for Everyone: The State & Future of Episcopate Auxiliaries
3:30 – 3:45 pm	Break
3:45 – 5:00 pm	Brotherhood Meeting
	Family Christian Education – Bilingual Workshop with Fr. Ionita:
	"The work of Mircea Eliade"
	Youth – Vacation Church School (VCS) / Child Care
5:00 pm	Great Vespers
7:00 – 11:00 pm	Pig Roast Picnic and Dance [Morgovan Country Home]

SUNDAY, MAY 28

10:00 am	Hierarchal Divine Liturgy
12:30 pm	Festive Banquet & Scholarship Presentations

Cont. on page 15

Ignoring Faith and Human Dignity Leaves Europe 'Adrift': Joint Catholic-Orthodox Statement

by Rev. Ben Johnson

Leaders from the world's two largest churches say that Christians in the West are facing "unprecedented" hurdles to living out their vocation according to their conscience.

A statement from Roman Catholic and Eastern Orthodox Christians says that as traditional Western culture – liberally influenced by Christianity – is replaced with relativistic secularism and radicalized Islam, Christians are facing new barriers to entering whole sectors of the workplace, as well as other forms of hard and soft persecution. A misunderstanding of human dignity, they say, lies at the heart of it all.

"In the present context of unprecedented challenges and threats against Christianity, our Catholic and Orthodox Churches want to stand together in order to face them," says a statement issued by the fifth European Catholic-Orthodox Forum, held in Paris on January 9-12. The statement takes on transatlantic significance, as the participants – which include three Catholic cardinals, nine Orthodox metropolitans, and distinguished clergy from both churches – promise to continue "promoting Christian values and principles in the sphere of public life, including the international level."

Their focus is ecumenical in the best sense of the word, rooted in the two historic churches' timeless commitment to the inherent, infinite, and immutable dignity of all human beings:

Our Catholic and Orthodox Churches proclaim the centrality of the human person and of its dignity created in the image of God. They affirm the dignity of human nature created freely. Human freedom is exercised to the utmost in the act of religious faith. The act of faith must always remain free. The constitutions of our States guarantee the fundamental rights of the human person. Nevertheless, in our societies, forces are always at work to marginalize or even erase religions and their message from the public space. We believe that Europe needs more than ever the breath of faith in Christ and the hope that it provides. Christianity is a marker of identity that does not deny others their human rights, but seeks to cooperate with all for the realization of the common good. We are well aware that the personalist Christian vision of humanity is a minority view in relation to a dominant discourse that promotes hedonistic individualism, which ignores the notions of objective truth and common good.

Denying the transcendent has led to "unacceptable instances of discrimination or persecution in our societies, even as they strive to be open," they write.

Aggressive secularism – not content to allow faiths to contend in an open market of ideas – encroaches upon faithful Europeans' inalienable rights, particularly upon their ability to provide for their families while being true to their values. These "more subtle forms of discrimination against believers" take place "when they are excluded from certain roles or professions, when their right to conscientious objection is disregarded, or when persons who request counselling when faced with the choice of performing an abortion have that request denied."

While rejecting "notions of objective truth," the religious leaders warn that the EU imposes its own form of orthodoxy in government-funded schools: "anthropological theses without scientific foundation, like gender theories, or certain ecological ideologies that go as far as transhumanism."

Any ideology rooted in "cultural relativism, devoid of truth or moral good … cannot be established as dogma, because this actually leads to division between human beings." The use of right reason to arrive at universally valid conclusions (which reflect the natural law) is so deeply ingrained in the West that the second-century apologist St. Justin Martyr considered Socrates and Heraclitus unwitting Christians for practicing it. Casting aside the notion of universal values assures perpetual conflict between competing societal narratives.

This divided Western order faces the internal challenge of Islamic extremism. Avoiding a blanket denunciation of the billion-strong religion, the church leaders state that "some narratives of Islamic history" have "reinforced … a vision of hatred." They equate the persecution of Christians by Islamic terror with

Cont. on page 14

Preserving an Endangered Syriac Textual Heritage

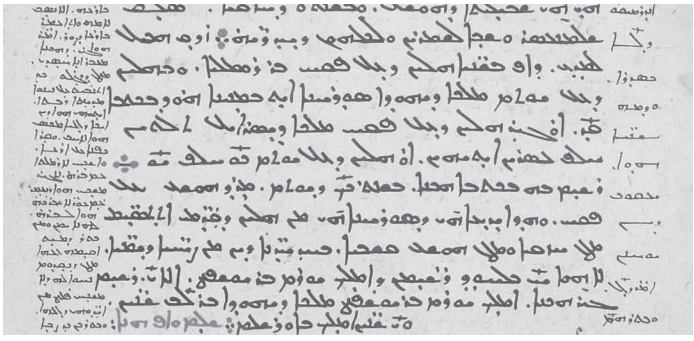

Though Syriac Christianity is one of the oldest Christian cultures, many people in the West are unaware of its existence and unfamiliar with its traditions. If we recognize, however, that some of Syriac Christianity's most important ancient centers—Nineveh, Babylon, and Beroea—are today's Mosul, Baghdad, and Aleppo, we get a better understanding of how it is imperiled by today's violent conflicts. Now, some of the most beautiful and sophisticated Syriac manuscripts of the ancient world are at risk of being lost forever, said one of the world's leading experts on Syriac texts.

Columba Stewart, O.S.B., professor of theology at St. John's University in Collegeville, Minnesota has spent the last decade in a passionate quest to locate and preserve the vast textual heritage of the Syriac Christian world. On Feb. 6, he shared stories about this work with a capacity audience at the Lincoln Center campus in a lecture titled "Out of the Flames: Preserving the Manuscript Heritage of Endangered Syriac Christianity in the Middle East." Father Stewart, a Benedictine monk, is the executive director of the Hill Museum and Manuscript Library (HMML) at St. John's, which began photographing manuscript collections for microfilm in the 1960s, focusing mainly on Europe.

"In 2003," said Father Stewart, "we made two important decisions—number one, we decided to turn toward Eastern Christian collections in the Middle East, and number two, we went digital." As of today, the project has digitized approximately 21,000 manuscripts from the Middle East, about 12,000 of which can be viewed online through the Hill Museum's digital library, vHMML. Father Stewart sees the online collection eventually growing to 100,000 manuscripts. "So this, we hope, is going to launch a new era of Syriac scholarship, opening up these collections which were off the radar of Western scholars," he said.

A Semitic language that was the Aramaic dialect of ancient Edessa, Syriac came to be an essential language for the transmission of writings throughout Mesopotamia and Asia, Father Stewart said. His team was able to digitize an invaluable 14th-century Syriac world chronicle, which contains an account of the Crusades from the perspective of indigenous Middle Eastern Christians.

A Lost Manuscript

However, the fate of the original manuscript is now less certain, as it had resided in Aleppo since 1923, when an entire Syriac Christian community from Edessa was forced to flee there with only their manuscripts and the key to their church. "What's the present state of the manuscript, its present location in Aleppo? Who knows," said Father Stewart.

To raise awareness about the rich history of Syriac Christianity and the need for its safeguarding in the present, Fordham's Orthodox Christian Studies Center has created the Syriac Studies Series, launched with Father Stewart's lecture. The Department of Theology has also begun to feature Syriac studies in its curriculum.

The event was co-sponsored by the Fordham's Orthodox Christian Studies Center, Graduate School of Arts and Sciences, and the Department of Theology.

– Nina Heidig

Reported by Fordham News (news.fordham.edu) on February 9, 2017.

Ignoring Faith ... *Cont. from page 13*

Marxist oppression. "Central and Eastern Europe has for too long been subjected to regimes of oppression for it not to feel solidarity with Christians now being persecuted," they write.

Islamic fundamentalist terror, once an external problem, has become an internal struggle through waves of immigration from Muslim-majority nations. They emphasize that, while "under international law, everybody has the right to leave their country of origin … The key word for immigrants is integration. … without which social cohesion will never be achieved."

They conclude that the West, slipping away from its traditional values of human dignity and the right of every individual to live according to conscience – whether in the sanctuary or the workplace – has left Europe incapable of preserving the rights secured by a traditionally faith-oriented worldview.

"Secular Europe is deeply rooted in our Christian traditions, which have provided it with its universalist vision, its notion of the dignity of the human person, and its moral principles. If you are cut off from your roots, you will come adrift," they write….

Reported by Acton Institute (blog.acton.org) on February 27, 2017.

Family Life Conference ... *Cont. from page 12*

Friday Night Dinner and Benefit Program*

"Can you 'splain it to me now? My Spiritual Journey."
Subdeacon Constantin Ardeleanu

On June 15, 2015—Father's Day, the unthinkable happened—that moment in your life that you can never imagine, except in your worst nightmares. It was the moment when Alexia Ardeleanu, a beautiful young lady with unlimited potential, was suddenly and tragically taken from us by a drunk driver. How in the midst of such tragedy, pain, and loss can we also receive such great blessings, strength, and grace? Perhaps, with God, all things are possible.... I have been blessed with a great number of Church family and friends who, through their compassion, prayers, and love, have allowed us this blessed sojourn. I pray that I can share with you my reflections of our great collective gift, but also our awesome responsibility to "heed our call" to be the best of ourselves, no matter what our Lord puts before us. This is my story.

* Copies of the book, *Alexia's Legacy,* will be available. Proceeds from the sales go to the memorial scholarship fund set up in Alexia's name or the prison ministry being started to help make the book available to various prison libraries across the state where this tragedy took place.

CONFERENCE HOTEL INFORMATION

Hilton Garden Inn
7775 Mississippi St.
Merrillville, IN 46410
219-769-7100

Other hotels nearby:

Clarion Inn
7850 Rhode Island St., Merrillville
(800) 916-4339

Comfort Suites
1344 E. 83rd Ave., Merrillville
(219) 736-9500

Fairfield Inn
8275 Georgia St., Merrillville
(219) 736-0500

Hampton Inn
8353 Georgia St., Merrillville
(219) 736-7600

69TH ANNUAL A.R.F.O.R.A. CONGRESS

With the blessing of His Eminence Archbishop Nathaniel, the National Board of A.R.F.O.RA. welcomes all Ladies Auxiliaries of the Parishes and Missions of the Episcopate to the 69th Annual ARFORA Congress. This year, we will be hosted at "Descent of the Holy Spirit" Church, Merrillville, IN on May 26-28, 2017.

This is the fifth year we are having an All Auxiliaries Conference in conjunction with the Family Life Conference. The theme this year is "Our Auxiliaries: A Tradition of Faith and Service".

In addition to the annual meetings of the Episcopate Auxiliaries: ARFORA, Brotherhood, and AROY, the Conference will focus on activities for the entire family, worship services, and an opportunity for everyone to socialize with family and friends.

The role of ARFORA has been a vital part in the life of the Episcopate. Our aim is to bring all women of the Episcopate together to fully participate in the church, and to speak out as the voice of the women in the Episcopate. By working together, we can expand our Faith into the communities, help the less fortunate, assist in religious education, provide opportunities for Retreats, and generate resources for the maintenance and growth of our Episcopate. Only as an organized group can we meet the challenges in today's society.

Come join us for a weekend of spiritual growth and fellowship. We look forward to seeing you in Merrillville, IN on May 26-28, 2017.

Adela M. Price
National ARFORA President

NEW 50TH ANNIVERSARY EDITION OF THE

POFTĂ BUNĂ COOKBOOK

$14.00 ea. – U.S. Funds

Make check payable to:
ST. MARY'S SOCIETY
c/o Marie Sandru
3097 W 230th ST
NORTH OLMSTED OH 44070

ADDRESS CHANGE

Send your change of addresses to:
SOLIA, PO BOX 185
GRASS LAKE, MI 49240 USA
or solia@roea.org

Căsătoriile Mixte în Teoria şi Practica Bisericii Ortodoxe

Ioan Cozma

1. Clarificări terminologice

Biserica s-a confruntat încă dintru început cu problema căsătoriilor mixte, tolerând pentru o bună perioadă de timp unirile dintre creştini şi necreştini în speranţa că soţul creştin va reuşi să atragă la creştinism pe soţul necreştin. Biserica primară înţelegea prin căsătoriile mixte acele uniri între creştini şi necreştini, în această categorie intrând atât păgânii, cât şi ereticii.

Prin urmare, pornind de la realitatea pastoral-misionară din primele secole, termenul «căsătorie mixtă» a fost aplicat de către canonişti următoarelor categorii de căsătorii: 1) căsătoria dintre un creştin ortodox şi un creştin neortodox botezat (*mixta religio*); 2) dintre un creştin ortodox şi un nebotezat (*disparitas cultus*). În ultimul caz, este vorba de acel tip de căsătorie mixtă, pentru a cărei celebrare este necesară dispensa de impedimentul disparitate de cult, motiv pentru care acest tip de căsătorie mai este cunoscut şi sub numele de «căsătorie cu disparitate de cult».

2. Căsătoriile mixte în legislaţia canonică a primului mileniu

Pentru a ne face o idee despre evoluţia conceptului de «căsătorie mixtă» vom face o incursiune în primul mileniu, pornind de la primele dispoziţii în materie de căsătorie din epoca apostolică şi continuând apoi cu normele canonice sinodale şi patristice.

O primă dispoziţie în acest sens o găsim la **Sfântul Apostol Pavel**, care recomanda creştinilor din Corint să evite pe cât posibil astfel de uniri, argumentând următoarele: „*Nu vă înjugaţi la jug străin cu cei necredincioşi, căci ce însoţire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtăşire are lumina cu întunericul? **15.** Şi ce învoire este între Hristos şi Veliar sau ce parte are un credincios cu un necredincios?”* (II Cor. 6, 14)

În cazul în care unul dintre cei doi se convertea la creştinism, Sfântul Pavel lăsa la latitudinea celor doi posibilitatea continuării convieţuirii, neimpunând părţii botezate să se separe de soţul nebotezat şi nici obligând convieţuirea celui botezat cu cel nebotezat, dacă acesta din urmă dorea să rupă căsătoria: „*Celorlalţi le grăiesc eu, nu Domnul: Dacă un frate are o femeie necredincioasă, şi ea voieşte să vieţuiască cu el, să nu o lase. Şi o femeie, dacă are bărbat necredincios, şi el binevoieşte să locuiască cu ea, să nu-şi lase bărbatul. Căci bărbatul necredincios se sfinţeşte prin femeia credincioasă şi femeia necredincioasă se sfinţeşte prin bărbatul credincios. Altmintrelea, copiii voştri ar fi necuraţi, dar acum ei sunt sfinţi. Dacă însă cel necredincios se desparte, să se despartă. În astfel de împrejurare, fratele sau sora nu sunt legaţi; căci Dumnezeu ne-a chemat spre pace. Căci, ce ştii tu, femeie, dacă îţi vei mântui bărbatul? Sau ce ştii tu, bărbate, dacă îţi vei mântui femeia?*” (I Cor. 7, 12).

Sfântul Ignatie al Antiohiei îi sfătuia pe creştini să evite căsătoriile cu necreştinii, considerând că unirea lor trebuie să fie după Dumnezeu, nu după patimi („*ut nuptiae secundum Dominum sint, non secundum cupiditatem*”)[1]; iar **Sfântul Epifanie** îi îndemna pe creştini să nu-şi căsătorească copiii cu evrei („*ne quis filiam suam virginem Judaeis in matrimonium daret*”)[2]. La rândul său, **Sfântul Ioan Gură de Aur**, dezvoltând gândirea Sfântului Pavel, insistă pe unitatea de credinţă care trebuie să existe între cei doi soţi, deoarece numai această unitate poate duce la realizarea marelui mister care este căsătoria creştină[3]. Biserica primelor secole va continua această linie, astfel încât, în secolul al V-lea, va interzice categoric căsătoriile cu cei ce nu erau membrii ai Bisericii.

Sinodul local de la Laodiceea (343-381) tratează pentru prima dată într-o normă sinodală situaţia căsătoriilor mixte, înţelegând prin acest termen căsătoria dintre un creştin drept măritor şi un alt creştin aparţinător unei comunităţi ecleziale eretice. Prin termenul «eretic» sau «necredincios» legislaţia canonică înţelegea pe toţi acei eretici condamnaţi sau confirmaţi ca atare de un sinod ecumenic[4].

> **Laodiceea, can. 10:** Nu se cuvine ca cei ce sunt ai Bisericii să împreune cu nebăgare de seamă pe fiii lor cu ereticii prin legătura căsătoriei.
>
> **Laodiceea, can. 31**: Cu nici un eretic nu se cuvine a încheia căsătorie sau a se da fiii sau fiicele după eretici, ci mai ales a-i lua dacă ar făgădui că se fac creştini[5].

La **sinodul local de la Cartagina** (419) avem analizate cele două tipuri de căsătorii mixte interzise: căsătoria dintre un creştin drept măritor şi un creştin eretic, şi căsătoria dintre un creştin drept măritor şi un nebotezat sau păgân (căsătoria cu disparitate de cult).

1 Sanctii Ignatii, *Epistola ad Policarpum, V, Quid conjuges, caelibes, sponsos, moneat episcopus, în PG 5,* col. 723.

2 Sancti Epiphanii, *Adversus Haereses,* II, I, *haeres,* 61, în PG 41, col. 1045.

3 S. Joannis Chrysostomi, *In epistula I ad Cor.,* hom. 19, în PG 61, col. 155.

4 Comentatorul bizantin Theodor Balsamon include în categoria ereticilor nu numai pe creştinii care aveau o doctrină greşită, ci şi pe iudei şi păgâni. Th. Balsamon, *Commentarium in XIV Chalcedonensem,* în *PG* 137, col. 439.

5 Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note şi comentarii,* Sibiu, 2005, pp. 240, 247.

Cartagina, can. 21: Aşijderea s-a hotărât ca, copiii clericilor să nu se căsătorească cu păgân sau cu eretic[6].

Canonul 14 al **sinodului ecumenic de la Calcedon** (451) nu admitea niciun fel de dispensă pentru administrarea unor astfel de căsătorii. Pentru ca o astfel de căsătorie să poată fi celebrată se cerea convertirea părţii necredincioase.

Calcedon, can. 14: De vreme ce in unele eparhii se permite citeţilor şi cântăreţilor să se căsătorească [şi după hirotesie] sfântul sinod a hotărât să nu fie îngăduit vreunuia dintre aceştia să ia femeie eterodoxă. Iar cei ce dintr-o astfel de căsătorie au şi dobândit copii, dacă nu au apucat să-i boteze la eretici pe cei născuţi dintr-înşii, să-i aducă pe aceştia la împreunarea cu catolicească Biserică, iar dacă nu i-au botezat, să nu poată [să nu le fie permis] să-i boteze pe aceştia la eretici şi nici să-i lege spre căsătorie cu eretic ori cu iudeu ori cu păgân, decât numai dacă persoana care vrea să se lege [prin căsătorie] cu cel ortodox va făgădui că va trece la credinţa ortodoxă. Iar dacă cineva ar călca această hotărâre a sfântului sinod, să fie supus pedepsei canonice[7].

Dispoziţiile sinodului de la Calcedon vor fi reluate de **Părinţii sinodului Trullan (691-692)**, care, la rândul lor, vor sancţiona cu nulitatea orice căsătorie încheiată între un credincios şi un eretic.

Trullan, can. 72: Să nu se îngăduie ca bărbatul ortodox să se lege [prin căsătorie] cu femeia eretică, nici ca femeia ortodoxă să se unească [prin căsătorie] cu un bărbat eretic, ci de s-ar şi vădi că s-a făcut un lucru ca acesta de către vreunul dintre toţi, căsătoria să se socotească fără de tărie (ἀκυρον), şi însoţirea nelegiuită (ἀθεσμον το συνοικέσιον) să se desfacă - căci nu se cade a amesteca cele ce n-au amestecare, nici oii să se împerecheze cu lupul, şi nici părţii lui Hristos cu soarta păcătoşilor; iar dacă cineva ar călca cele orânduite de noi, să se afurisească. Iar dacă unii, găsindu-se încă în necredinţă şi nefiind încă număraţi în turma ortodocşilor, s-au legat întreolaltă prin căsătoria legiuită, şi apoi unul dintre ei alegând binele a alergat la lumina adevărului, iar celălalt a fost ţinut [stăpânit] de legătura sărăcirii, nealegând să vadă razele dumnezeieşti; dacă soţia cea necredincioasă socoteşte că este bine să vieţuiască cu soţul cel credincios, sau, dimpotrivă, cel necredincios cu soţia cea credincioasă, să nu fie despărţiţi, după dumnezeiescul apostol: „Căci bărbatul necredincios se sfinţeşte prin femeie, şi femeia necredincioasă se sfinţeşte prin bărbat" (I Cor. 7, 14)[8].

În comentariile sale, canonistul bizantin **Ioan Zonaras** (sec. XII) explică raţiunea pentru care Biserica se opune unor astfel de căsătorii:

„Dacă credinţa este diversă între soţii coabitanţi, cum vor putea deci oare să fie de acord în alte lucruri? Sau, fiind incompatibili şi incomunicabili în lucrurile superioare, adică în credinţă, cum ar putea să fie compatibili şi comunicabili în alte lucruri?"[9]

Convingerea Bisericii era că o căsătorie între un credincios şi un necredincios nu poate fi numită căsătorie, întru-cât nu este taină. Canonistul bizantin **Theodor Balsamon**, comentând canonul 72 Trullan, arată că dacă soţul necredincios nu vrea să-şi urmeze soţul credincios şi vrea să se separe, atunci căsătoria trebuie să fie desfăcută. În acest sens, el aminteşte cazul unui credincios pe nume Basilicos Bicanator, care după ce s-a botezat a cerut soţiei sale să-l urmeze în credinţă, iar ea a refuzat. În acest caz, cel botezat a obţinut din partea Patriarhului de Constantinopol Theodot (1151-1153) desfacerea căsătoriei, patriarhul aplicând în acest caz privilegiul paulin (I Corinteni 7, 12-16)[10].

Aşadar, canonul 72 Trullan introduce în mod explicit în legislaţia bisericească impedimentul căsătoriei mixte în cele două accepţiuni ale sale (ortodox cu eretic, ortodox cu nebotezat sau eretic), consacrându-l ca impediment dirimens sau absolut. Astfel, cei ce încheiau astfel de căsătorii erau supuşi pedepsei excomunicării iar căsătoria lor era declarată nulă. Raţiunea teologică a acestei interdicţii era argumentată cu incompatibilitatea care există între un creştin ortodox şi un eretic sau păgân, asemănată de Părinţii sinodului Trullan cu cea dintre oaie şi lup sau cea dintre cei aparţinători lui Hristos şi cei păcătoşi[11].

Împotriva căsătoriilor mixte s-au declarat şi părinţii din sinoadele locale occidentale. **Sinodul de la Elvira** (300) opreşte prin canoanele 15, 16 şi 17 căsătoriile dintre un creştin şi un păgân sau eretic.

Elvira, can. 15: Propter copiam puellarum gentilibus minime in matrimonium dandae sunt virgines christianae, ne aetas in flore tumens in adulterium animae resovaltur.

Elvira, can. 16: Haeretici si se transfere noluerint ad Ecclesiam catholicam, ne ipsis catholicas dandas esse puellas, sed neque judeis neque haereticis dare placuit, eo quod nulla possit societas fideli cum infideli; si contra interdictum fecerint parentes, abstineri per quinquennium placet.

Elvira, can. 17: Si qui forte sacerdotibus idolorum filias suas junxerint, placuit nec in fine eis dandam esse communionem[12].

Sinodul de Arles (314) prevedea prin canonul 11

6 *Ibidem*, p. 277.
7 *Ibidem,* pp. 93-94.
8 Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe,* p. 161.
9 Dimitrios Salachas, *La normativa del Concilio Trullano comentata dai canonisti bizantini del XII secolo, Zonaras, Balsamone, Aristenos,* Palermo (Oriente Cristiano 2-3), 1991, p. 98.
10 *Ibidem,* pp. 98-99.
11 Cf. Dimitrios Salachas, *Il Diritto canonico delle Chiese orientali nel primo millennio,* Roma-Bologna, Edizioni Dehoniane, 1997, p. 269. Vezi şi Nicodim Milaş, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoţite de comentarii,* vol. I, 2, Arad [trad. de Uroş Kovincici – Nicolae Popovici], Tipografia Diecezană, 1931, pp. 447-450.
12 Ch. Joseph Hefele ed., *Histoire des conciles,* t. I, Paris, 1907, pp. 230-232.

Cont. la pag 20

A XV-a Conferinţă - Retragere Spirituală a Clerului Episcopiei

Participanţi la Conferinţă cu Mitropolitul Serafim, Arhiepiscopul Nathaniel şi Episcopul Daniel.

Pe lângă congresul eparhial, în ultimii cincisprezece ani, a devenit o tradiţie ca slujitorii Sfintei Episcopii să se întrunească la o conferinţă pentru continuarea educaţiei, împreună cu Ierahul lor. Ca şi în anii trecuţi, această retragere spirituală preoţească a avut loc la Centrul Franciscan de reculegere din Scottsdale, Arizona, în zilele de 13-16 februarie 2017.

După efortul intens al praznicelor Întrupării Domnului şi solicitarea administrativă caracteristică lunii ianuarie, peste 55 de preoţi şi diaconi, plus 9 distinse Preotese au răspuns chemării Arhiepiscopului nostru NATHANIEL de a–şi împrospăta sufletul la acest seminar. Pentru cei veniţi din nord, această ieşire în însoritul deşert al Arizonei a fost o ocazie de împrospătare fizică şi emoţională. Oricum, pentru toţi, chiar şi cei sosiţi din statele sudice ale Americii, reînnoirea comuniunii cu fraţii lor în Hristos este o adevărată revitaminizare duhovnicească.

IPS Mitropolitul Serafim

De luni seara pana joi dimineaţa, participanţii au fost hrăniţi în conferinţe şi prelegeri spirituale. În centrul atenţiei au fost inălţătoarele conferinţe susţinute de Înaltpreasfinţitul Mitropolit Dr. SERAFIM, al Germaniei, Europei Centrale şi de Nord, din cadrul Bisericii Ortodoxe Române, care a dat curs invitaţiei Ierahului nostru. Temele discutate au fost*:"Viaţa Pastorală în Diaspora Europeană"* şi *"Duhovnici Români din secolele al 20-lea şi al 21-lea."* Vorbitorul este un binecunoscut si experimentat Ierarh şi autor, conferenţiar şi cunoscător al tradiţiei isihaste, temă pe care şi-a scris şi teza de doctorat: *„Le renouveau hesychaste dans les pays roumains"* (Paris, 1985). Aceasta s-a publicat apoi şi în România, sub titlul "*Isihasmul, tradiţie şi cultură românească"* (Editura Anastasia, Bucureşti, 1994). Această folositoare carte de suflet a apărut în mai multe limbi, între care şi limba engleză. Înaltpreasfinţia Sa a publicat recent un nou volum despre duhovnici români pe care i-a cunoscut, intitulată: *"De la Paisie Olaru la Rafail Noica"*(Editura Doxologia). Prezenţa Mitropolitului Serafim între noi a adus lumină şi mult dar duhovnicesc. În afara informativelor şi înălţătoarelor prezentări, marcate de realism creştin –ortodox, dar pline de asemenea de mult parfum monastic, deosebit de utile ne-au fost conversaţiile şi schimbul de experienţă dobândite de toţi cei prezenţi.

PS Episcop Daniel

O altă prezentare specială ne-a fost dăruită de Preasfinţitul Episcop DANIEL, al Bisericii Ortodoxe în America, care este expert în canoanele bisericeşti. Fiind American prin naştere, dar Portughez prin origine, Preasfinţitul ne-a vorbit despre *"Etnicitate şi credinţă, în cadrul Bisericii Ortodoxe din America."* Această temă, actuală întregii lumi a zilelor noastre, a fost atinsă de altfel şi de vorbitorul nostru anterior. Expunerea a constituit un bun prilej de meditaţie şi discuţii pentru clerul Român-American, care trăieşte, desigur, experienţe asemănătoare, în cadrul cărora se împletesc chestiunea limbii, a identităţii etnice şi spirituale.

Preacucernicul Părinte Vicar David Oancea a făcut comunicări de natură administrativă, explicând totodată felul în care preoţii pot să folosească mai eficient siteul Episcopiei Ortodoxe Române din America (roea.org). Apoi, Părintele James Barkett, Ph. D. şi D-na P-să Mary Lynn Pac-Urar, J.D., au acoperit împreună tema *"Biserica şi Legea: Provocări contemporane*

Cont. la pag 24

Ce este și ce nu este smerenia

Când eram pe băncile claselor primare, învățătoarea noastră avea obiceiul să îi mustre pe colegii mai înceți la minte cu aceste vorbe: *„Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.”* Nu cred că înțelegea sensul adevărat al celei dintâi dintre cele nouă fericiri. Sensul acesta, unde sărac cu duhul însemna un elev pe care nu îl duce capul (dacă nu chiar prost) l-am preluat și eu pentru o bucată de vreme. Asta până am înțeles mai târziu că sărăcia cu duhul înseamnă cu totul altceva și că denumește, în fapt, o mare virtute creștină: smerenia.

Smerenia este o virtute greu de înțeles și de definit. Seamănă cu modestia, dar e mai mult decât ea. Este un amestec frumos al contrastelor: inițiativă și reținere, vorbire și tăcere, rezistență și resemnare.

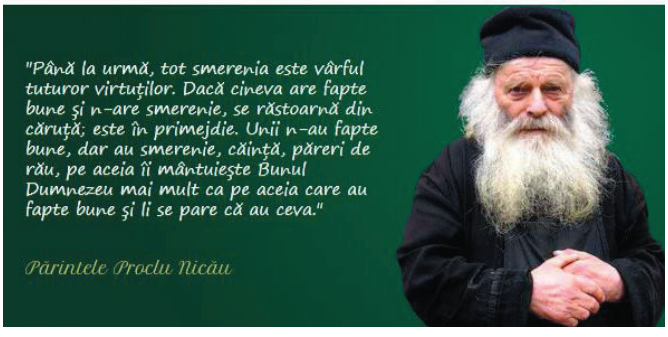

Smerenia este arta de a sta la locul tău, spunea părintele Arsenie Papacioc. Omul smerit știe une îi este locul, dar nu stă pe loc. Nu e un creștin pasiv și plângăcios, ci unul curajos și optimist, care știe că *Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi*. (Psalmul 23)

Omul smerit își pune mai întâi încrederea în Dumnezeu, și apoi în puterile lui. El trăiește în fiecare zi cu acest îndemn al Mântuitorului: *„Fără Mine nu puteți face nimic”* (Ioan 15,5).

Omul smerit e un bun cunoscător al sufletului său, cu virtuțile și patimile. Nu își ascunde excesiv virtuțile, și își recunoaște fără reținere, păcatele și greșelile. Nu dă dăvadă nici de trufie, dar nici de falsă modestie. Știe care îi sunt limitele, dar și valorile. Își cunoaște, ca să folosim o vorbă românească, *lungul nasului*. Știe și când să glăsuiască, dar și când să tacă. Le face pe toate cu umilință și recunoștință față de Dumnezeu.

Smerenia este „pământul cel bun” din Pilda Semănătorului. Este terenul fertil pe care cade glasul lui Dumnezeu ca semințele și face să răsară în el virtuțile. Așa după cum un vas gol primește orice cu ușurință, la fel și inima golită de sine și de deșertăciunea lumească se umple de harul dumnezeiesc. Căci Bunul Dumnezeu caută cu milostivire și iubire de oameni la inima smerită.

Omul smerit știe să asculte mai întâi și abia apoi să grăiască. Este un bun receptor. Primește cu ușurință bunele îndemnuri și își însușește fără supărare criticile. Este iute la iubire și iertare, dar zăbavnic la mânie.

Smerenia nu e fandoseală, nătângie, ci e simplitate și bărbăție. Omul smerit este om cu o singură față și al unei singure vorbe, directe și fără ocolișuri. Nu îi e teamă să spună lucrurilor pe nume, să numească neadevărul, minciună. Nu se complică în gândire și nu distorsionează lucrurile. Ca în dialogul acela imaginar al lui Iuda, care își explică astfel vânzarea Învățătorului: dacă îl dau pe mâna soldaților, El va fi adus la arhierei și va trebui să vorbească, Ei își vor da seama că e Fiul lui dumnezeu cel vestit de prooroci, așa că toți vor crede în El. Astfel că, prin vânzare, eu contribui la mântuirea lumii. Ce ar fi trebuit să gândească însă Iuda era aceasta: Facă-se mântuirea lumii cum o știi Dumnezeu, dar eu, orice-ar fi, nu îmi trădez prietenul și Învățătorul. Adică să nu se piardă în cugetări întortocheate și mândre.

Asocierea greșită a smereniei cu o anumită moleșeală a vieții îl face pe Nicolae Steinhardt să exclame cu năduf, în Jurnalul Fericirii: *„Mii de draci mă furnică văzând cum este confundat creștinismul cu prostia, cu un fel de cucernicie tâmpă și lașă, ca și cum menirea creștinismului n-ar fi decât să lase lumea batjocorită de forțele răului. Creștinismul neajutorat și neputincios este o conceptie eretică deoarece nesocoteste îndemnul Domnului (Matei 10, 16: “fiți dar înțelepti ca șerpii și nevinovați ca porumbeii”). Nicăieri și niciodată nu ne-a cerut Hristos să fim proști. Ne cheamă să fim buni, blânzi și cinstiți, smeriți cu inima, dar nu tâmpiți.”*

Îndrăznesc să afirm că smerenia este una din cele mai interesante virtuți. Este o virtute a paradoxului. Cu cât urcăm mai mult pe scara smereniei și devenim mai virtuoși, cu atât vedem mai clar păcatele noastre și ne considerăm mai păcătoși decât toți oamenii. Smerenia este acel far care luminează sufletul și ne ajută să îi vedem mai limpede lipsurile.

Smerenia este o virtute fragilă. Greu de dobândit și de păstrat. Multe păcate se pot deghiza în smerenie, ca lupul în piele de oaie. Lașitatea, frica de răspundere, nepăsarea, deznădejdea, ca să numesc doar câteva. Omul care stă cuminte într-un colț nu e totdeauna un om smerit, tot așa precum omul care tace nu e totdeauna un filosof.

Că nu suntem chemați la frică, ci la curaj, ne-o spune chiar Mântuitorul în multe rânduri: *Îndrăznește fiule, Îndrăznește fiică* (Mat. 9, 2, 22; Marcu 10,49; Luca 8,48), *Îndrăzniți* (Marcu 6, 50; Ioan 16, 33); *Nu te teme* (Marcu 5, 36; Luca 1, 13; 1, 30; 5, 10; 8, 50), Nu vă temeți (Marcu 6, 50; Luca 2, 10; 12, 7; 24, 36; Ioan 6, 20), *Nu vă înspăimântați* (Marcu 16, 6).

„*Precum mândria este izvorul tuturor patimilor, tot astfel și smerenia este maica tuturor virtuților*”, spune Sfântul Ioan Gură de Aur. Ea este temelia sigură pe care se pot clădi celelalte virtuți. De aceea este rostită în prima dintre cele nouă Fericiri din predica de pe

Cont. la pag 24

excomunicarea temporară pentru creştinul care se căsătorea cu o persoană păgână.

Arles, can. 11: De puelis fidelibus, quae gentilibus junguntur, placuit, ut aliuanto tempore a communione separentur[13].

Sinodul de la Hyppona (393) îi oprea în mod explicit pe copiii de clerici să se căsătorească cu păgâni, eretici şi schismatici; ceea ce în mod implicit rezulta că acest tip de căsătorie nu era recomandat nici celorlalţi creştini.

Hyppona, can. 12: Ut gentilibus, vel etiam haereticis et schismaticis filii episcoporum, vel quorumlibet clericorum matrimonio non conjungantur[14].

Prin urmare, la sinodul de la Hyppona avem pentru prima dată o normă sinodală care oprea căsătoria cu un schismatic. Prin termenul «schismatic» înţelegându-se cei care din raţiuni administrative sau de disciplină bisericească s-au separat de Biserica mamă, dar care continuă să profeseze aceeaşi credinţă şi să observe aceeaşi disciplină. O normă similară va fi emanată şi în Orient la sinodul de la Cartagina din anul 419 (can. 21).

3. Căsătoriile mixte în legislaţia civilă bizantină

Cât priveşte legislaţia civilă post-constantiniană, legiuitorul civil a interzis la rându-i căsătoriile mixte, sancţionându-le cu nulitatea. Astfel, în anul 388, împăratul Valentinian II (375-392), reluând o mai veche dispoziţie a împăratului Constantin cel Mare (306-337) din anul 339, interzicea prin decret imperial căsătoriile dintre creştini şi evrei, declarându-le nule şi totodată sancţionând cu pedeapsa capitală pe creştinii care îndrăzneau să încheie astfel de căsătorii; normă preluată de împăratul Theodosie I (379-395) în Codul său de legi (Cod Theod., De Judeis, XVI, 8). În anul 534, împăratul Iustinian I (527-565) interzicea şi el căsătoriile mixte dintre creştini şi evrei (Codex Iust. 1.9.6)[15]. Principiul va fi reluat şi în Nomocanonul în XIV Titluri din anul 883 (XII, 2; XII, 13), unde căsătoriile mixte sunt categoric interzise[16]. Totuşi autorul Nomocanonului (atribuit Patriarhului Fotie) nu ignoră situaţiile care existau sau care puteau să apară în urma unor astfel de uniri neautorizate de Biserică, fapt pentru care, în vederea apărării dreptei credinţe şi a menţinerii unei armonii creştineşti sănătoase în astfel de cazuri, stabileşte unele reguli referitoare la botezul şi educarea copiilor, precum şi în ceea ce priveşte dreptul de moştenire, după cum urmează:

1) Dacă între soţi exista o neînţelegere referitoare la botezul şi educarea copiilor, avea întâietate opinia celui care dorea ca aceştia să îmbrăţişeze credinţa ortodoxă.
2) Părinţii ereticii erau obligaţi să-i menţină pe copii ortodocşi, să le lase lor moştenirea şi să le dea zestrea înainte de căsătorie.
3) Dacă în aceeaşi familie unii copii erau eretici iar alţi ortodocşi, numai aceştia din urmă aveau dreptul la moştenire; iar dacă nu existau moştenitori ortodocşi, moştenitorul averii era Statul[17].

Din cele prezentate reiese că în materie de căsătorii mixte legislaţia bisericească a cunoscut în primul mileniu o evoluţie progresivă: de la acceptarea unor astfel de căsătorii, cauzată de condiţiile sociale şi în speranţa că soţul necredincios va ajunge treptat să se convertească, la interzicerea categorică a lor sub sancţiunea nulităţii şi pronunţarea pedepsei excomunicării pentru cei care îndrăzneau să le încheie.

Cu toată severitatea impusă de normele canonice şi civile, căsătoriile mixte vor continua, fiind o realitate pe care Biserica nu va putea să o ignore. Acest fapt a dus cu timpul şi la un alt tip de abordare a fenomenului ca atare, Biserica folosindu-se în demersul său de un alt principiu canonic, şi anume **iconomia bisericească** sub cele două forme ale sale: pogorământul (condescendenţa) şi severitatea (acrivia).

4. Căsătoriile mixte în teoria şi practica Patriarhiei de Constantinopol

Ţinând cont de importanţa scaunului de Constantinopol în cadrul Ortodoxiei, disciplina canonică a acestei Biserici a avut o influenţă considerabilă asupra dreptului particular al celorlalte Biserici ortodoxe locale.

Disciplina Bisericii bizantine în materie de căsătorii mixte după anul 1054 a fost pentru mult timp cea consacrată de canonul 72 Trullan. Schisma din anul 1054 va aduce în discuţia teologilor şi canoniştilor bizantini situaţia Bisericii Catolice şi a credincioşilor ei, consideraţi de acum schismatici. De remarcat că Biserica Ortodoxă nu a avut o poziţie exclusivistă în primele două secole de la Schismă. Situaţia s-a deteriorat imediat după Cruciada a IV-a (1204), când Constantinopolul a fost prădat de cruciaţii apuseni, sediul Patriarhiei ecumenice fiind mutat pentru o perioadă la Niceea (1208-1261). În această perioadă de ocupaţie cruciaţii vor impune aici un patriarh latin, a cărui titlu va rămâne în dipticele Bisericii Catolice până în timpul papei Benedict al XVI-lea. Practic acesta a fost punctul culminant care a consacrat pe deplin actul formal din anul 1054, ruptura dintre Biserica răsăriteană şi cea apuseană.

Cu toate acestea, în materie de căsătorii între ortodocşi şi catolici, teologii ambelor Biserici susţin că mult timp Biserica Ortodoxă nu a avut o poziţie contrară, catolicii nefiind consideraţi în mod oficial eretici. Referitor la aceasta, **M. Sakellaropoulos** evidenţiază că vreme îndelungată teologii ortodocşi nu au

13 *Ibidem,* p. 288.
14 *Ibidem,* t. II, Paris, 1908, p. 87.
15 Bruno Gianesin, *Matrimoni misti,* Bologna, Edizioni Dehoniane, 1991, pp. 48-49.
16 Vezi J. B. Pitra ed., *Juris ecclesiastici Graecorum. Historia et monumenta,* vol. II, Romae, 1864-1868, pp. 608, 612.
17 Cf. Bruno Gianesin, *Matrimoni misti,* p. 51, nota 29.

pus în discuţie problema interzicerii căsătoriilor dintre ortodocşi şi catolici. Dimpotrivă, se punea problema dacă catolicii puteau să se împărtăşească de Sfintele Taine în bisericile ortodoxe şi dacă clericii ortodocşi puteau să intre în bisericile catolice pentru a se ruga împreună cu aceştia; abia scandalurile confesionale din timpul patriarhului de Constantinopol Chiril Lukaris (1612-1635) vor impune raportarea oricărei situaţii de natură intereclezială (în mod deosebit în ceea ce priveşte recunoaşterea tainelor unor Biserici şi comunităţi ecleziale altele decât cele în comuniune cu Biserica de Constantinopol) la legislaţia canonică sinodală şi patristică din primul mileniu[18]. Aceeaşi opinie o găsim şi la canonistul **A. Alivisatos,** care afirmă că după despărţirea din 1054 Biserica Ortodoxă nu a luat o poziţie oficială şi clară nici în problema căsătoriilor dintre catolici şi ortodocşi şi nici în cea care priveşte obligaţia de a boteza şi educa copiii în credinţa ortodoxă. În această materie, Biserica Ortodoxă – susţinea Alivisatos – a urmat practica analogă a Bisericii Catolice, care obliga partea catolică, sub pedeapsa excomunicării, să boteze şi să educe copiii în credinţa catolică[19]. De asemenea, referitor la poziţia Bisericii ortodoxe faţă de catolicism şi protestantism Alivisatos afirma:

> „Azi când vorbim despre Biserica Ortodoxă, înţelegem Biserica antică, una şi nedivizată. Evident istoria bisericească vorbeşte despre schismă şi reforma protestantă. Biserica apuseană şi-a precizat poziţia faţă de Biserica ortodoxă şi faţă de protestantism. Conform concepţiei catolice, Biserica romană continuă tradiţia autentică a Bisericii din primele secole; conform aceleiaşi concepţii, ortodocşii sunt consideraţi schismatici şi protestanţii eretici. De partea cealaltă, Biserica ortodoxă nu a definit încă poziţia sa asupra catolicismului si protestantismului; nu a fost un sinod ecumenic care să fi definit ce este catolicismul şi protestantismul. O astfel de sarcină revine numai sinodului ecumenic”[20].

Problema căsătoriilor între ortodocşi şi catolici va fi abordată în mod indirect de către **patriarhul ecumenic Simeon (1482-1486)** la **sinodul local de la Constantinopol din anul 1484**, care, condamnând sinodul de la Ferrara - Florenţa (1438-1439), unde se încercase o unire între cele două Biserici, declară eretici pe apuseni şi pe aderenţii la Biserica Catolică[21]. Fără a face vreo referire explicită la căsătoriile dintre ortodocşi şi catolici, hotărârea semnată de patriarhul Simeon arăta clar poziţia Bisericii de Constantinopol faţă de catolici şi implicit faţă de doctrina catolică, considerată eretică. De acum, orice membru al Bisericii Catolice este considerat eretic şi trebuia tratat în conformitate cu sfintele canoane ale sinoadelor ecumenice şi locale din primul mileniu. Totodată, sinodul constantinopolitan a redactat şi o rânduială specială care trebuia îndeplinită în cazul în care un catolic se convertea de la eresul latin la ortodoxie; rânduială păstrată şi astăzi în Molitfelnicul Bisericilor Ortodoxe[22].

Trei secole mai târziu, în anul 1756, **patriarhul de Constantinopol Chiril V (1748-1757)** a promulgat un decret – semnat şi de patriarhii de Ierusalim şi Alexandria - prin care erau declaraţi eretici toţi cei care nu primiseră botezul în Biserica Ortodoxă. Chiar dacă decretul cu pricina nu se referea în mod explicit la căsătoriile mixte, în practică dispoziţiile respective au fost aplicate la toate situaţiile care priveau administrarea tainelor şi era implicat şi un eterodox. Astfel era oprită administrarea tainelor celor de alte credinţe, precum şi participarea acestora la celebrarea lor, cum este cazul asistării la cununie, ca naş de cununie, sau a ţinerii la botez, ca naş de botez[23].

Decretul nu a cunoscut o aplicare uniformă nici măcar în Patriarhia de Constantinopol, unde în cazuri extraordinare în materie de căsătorie s-a aplicat principiul iconomiei. Astfel în anul 1782 **patriarhul de Constantinopol Gavril III (1780-1785)** acordă dispensă creştinilor ortodocşi din India pentru a se căsători cu fete catolice şi armene, dat fiind numărul redus al fetelor de credinţă ortodoxă[24].

Abia din secolul al XIX-lea găsim referiri explicite în materie de căsătorii mixte. **Patriarhul de Constantinopol Grigore V (1806-1808)** într-o scrisoare pastorală făcea următoarea precizare: „[…] să nu se dea ortodocşilor permisiunea să încheie căsătorii cu eterodocşii şi ereticii, conform canonului 72 al sinodului al VI-lea ecumenic”[25]. Iar în **anul 1815 sinodul Bisericii din Constantinopol** afirma că „Biserica nu recunoaşte deloc căsătoriile mixte”[26].

Acelaşi **sinod al Bisericii din Constantinopol se adresează în data de 7 octombrie 1818 episcopului de Smirna** amintindu-i despre interdicţia celebrării căsătoriilor dintre ortodocşi şi catolici şi sfătuindu-l totodată să manifeste totuşi toleranţă în cazul căsătoriilor de acest gen deja încheiate sau care se vor încheia în viitor fără avizul şi permisiunea episcopului[27].

Această atitudine îngăduitoare se va schimba foarte repede, astfel că în data de **21 octombrie 1825 Sinodul constantinopolitan** va cere printr-o scrisoare patriarhală episcopului de Salonic să nu permită

18 Cf. M. Sakellaropoulos, *Drept bisericesc* (gr.), Atena, 1898, p. 512, apud Bruno Gianesin, *Matrimoni misti,* p. 52, nota 32.

19 Cf. A. Alivisatos, *Drept Canonic* (gr.), Atena, 1936, p. 16; apud Bruno Gianesin, *Matrimoni misti,* p. 53.

20 A. Alivisatos, *Drept Canonic* (gr.), p. 69; apud *Ibidem,* p. 35. Opinii asemănătoare găsim şi la John Meyendorff, „Căsătoria creştină în Bizanţ: tradiţia canonică şi liturgică”, în *Ortodoxia,* nr. 1 (2011), p. 93 (articol preluat din revista *Dumbarton Oaks Papers*, 44 / 1990, pp. 99-107).

21 Cf. Bruno Gianesin, *Matrimoni misti,* p. 53.

22 Vezi *Molitfelnic,* ed. V-a, Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1992, pp. 689-697.

23 Cf. Bruno Gianesin, *Matrimoni misti,* pp. 53-54.

24 *Ibidem,* p. 54.

25 *Ibid*., p. 54.

26 *Ibid*., p. 54.

27 *Ibid.,* pp. 54-55, nota 41.

săvârşirea căsătoriilor între ortodocşi şi eterodocşi, întrucât acestea sunt interzise de legea canonică şi cea civilă. Iar într-o altă scrisoare din **anul 1826**, adresată aceluiaşi episcop de Salonic, referitoare la un caz de căsătorie mixtă, sinodul de la Constantinopol a declarat invalidă căsătoria respectivă, l-a depus pe preotul care a săvârşit-o şi i-a excomunicat pe cei doi soţi. În **anul 1827**, sinodul va reînnoi interdicţia referitoare la căsătoriile mixte, arătând că acestea sunt prohibite „din motive spirituale şi politice şi în mod deosebit din cauza pericolelor la care este supusă credinţa ortodoxă”[28]. Dispoziţia respectivă va fi reluată şi în scrisoarea patriarhală din **anul 1839**, unde Sinodul constantinopolitan interzicea în mod absolut căsătoriile dintre ortodocşi şi eterodocşi şi totodată le declara nule pe cele deja încheiate. Totuşi, în anii care au urmat, dispoziţia nu a cunoscut o aplicare rigidă, unii episcopii, prevalându-se în mod deosebit de iconomie, au permis, în funcţie de situaţiile concrete şi oportunităţile pastorale, celebrarea unor astfel de căsătorii, autorizate în prealabil cu dispensă de către sinodul constantinopolitan.

Este interesant de remarcat faptul că sinodul Bisericii de Constantinopol accepta numai acele căsătorii mixte celebrate în ritul ortodox, în timp ce pe cele celebrate în ritul catolic le respingea, declarându-le nule. **Procesul Verbal al Sinodului de la Constantinopol din 7 aprilie 1877** consemna următoarele: „Patriarhia, conform sfintelor canoane, nu recunoaşte căsătoriile dintre catolici şi ortodocşi celebrate după dogma catolică, prin urmare partea ortodoxă nu este supusă nici unei obligaţii bisericeşti la care e supusă partea catolică [în Biserica sa]”[29]. Acelaşi spirit îl găsim şi în **Procesul Verbal din 18 iulie 1877**, unde Sinodul dă soluţia într-un caz concret: „A fost decis în mod sinodal că ortodoxul T., căsătorit cu C. catolică, nu este căsătorit şi poate să încheie o altă căsătorie cu o femeie ortodoxă”[30]. **Procesele Verbale din 10 mai 1878** şi **26 iunie 1879** aduc din nou în discuţie căsătoriile mixte, întărind încă o dată poziţia deja confirmată în precedentele sinoade referitoare la acceptarea în mod cu totul excepţional a căsătoriilor mixte, cu condiţia ca să fie celebrate în Biserica Ortodoxă.

Sinodul din anul 1883 va permite în mod oficial celebrarea căsătoriilor mixte dintre un ortodox şi un eterodox (catolic sau protestant) cu condiţia respectării următoarelor prevederi:

1) Prezentarea din partea soţului eterodox a unei declaraţii, emisă de autoritatea bisericească competentă de care acesta depinde, care să ateste statutul său de om liber, precum şi absenţa impedimentelor matrimoniale;
2) Declaraţia părţii eterodoxe, scrisă şi semnată, în faţa autorităţii bisericeşti ortodoxe, prin care declară că este de acord cu botezarea şi educarea copiilor săi în credinţa ortodoxă, precum şi cu supunerea oricărei chestiuni matrimoniale tribunalului Patriarhiei ecumenice;
3) Obligativitatea celebrării căsătoriei, ad validitatem, de către un cleric ortodox competent[31].

Aceste prevederi, în vigoare şi astăzi în Patriarhia ecumenică, au influenţat disciplina matrimonială în aproape toate Bisericile locale ortodoxe, între care şi Biserica Ortodoxă Română. De remarcat este ultima condiţie (celebrarea căsătoriei în rit ortodox şi de către un cleric competent), considerată fundamentală pentru validarea unei căsătorii mixte, motiv pentru care Patriarhia de Constantinopol în general nu a acordat dispensa de la ea. Astfel încât, chiar dacă mirii se prezintă şi în faţa oficiantului eterodox, slujba acestuia nu era considerată taină, ei trebuind să se prezinte pentru validarea unirii lor din punct de vedere religios în faţa celebrantului ortodox pentru a primi Taina Cununiei în forma ortodoxă, considerându-se că este singura care oferă celor doi miri harul Duhului Sfânt.

Evident, o dată cu începerea dialogului oficial dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano Catolică şi cu reconsiderarea reciprocă a celor două Bisericii în plan ecleziologic, s-a pus în discuţie recunoaşterea căsătoriilor mixte dintre un ortodox şi catolic celebrate o singură dată numai de către preotul catolic[32]. Chestiunea în cauză a împărţit pe teologii şi canoniştii ortodocşi în două tabere: unii care resping categoric ca valide căsătoriile celebrate numai de către preoţii catolici, şi alţii care sunt pentru recunoaşterea acestora, aducând în sprijinul argumentului lor succesiunea apostolică a Bisericii Catolice, susţinută în mod explicit în cadrul dialogului oficial dintre cele două Bisericii, fapt ce impune în mod automat recunoaşterea căsătoriei administrate de un cleric catolic ca fiind tainică. De exemplu, **Bisericile ortodoxe din Rusia**, **Polonia**, **Serbia**, **Cehia** şi **Slovacia** recunosc căsătoria mixtă dintre un ortodox şi un catolic săvârşită de către un preot catolic, cu condiţia ca fii rezultaţi dintr-o astfel de căsătorie să fie botezaţi şi educaţi în credinţa ortodoxă[33]; in schimb, **Biserica Ortodoxă a Greciei** şi **Biserica Ortodoxă a Ciprului** condiţionează validitatea unei astfel de căsătorii de existenţa prealabilă

28 *Ibid*., pp. 54-55, nota 41.
29 Bruno Gianesin, *Matrimoni misti,* p. 55.
30 *Ibidem,* p. 55.
31 *Ibid*., pp. 55-56; vezi Panteleimon Rodopoulos, *An overview of Orthodox Canon Law,* Rollisford, New Hampshire, Orthodox Research Institute, 2007, pp. 92-95.
32 A se vedea următoarele studii: Liviu Stan, „Căsătoriile mixte şi ultimele măsuri luate de Vatican în privinţa lor”, în *Studii Teologice,* XX, nr. 7-8 (1968), pp. 487-494; Nicolae V. Dura, „Căsătoriile mixte in lumina învăţăturii si practicii canonice ortodoxe”, în *Ortodoxia,* nr. 1(1988), pp. 92-113; Iulian Mihai L. Constantinescu, „Mixta religio” după dreptul canonic matrimonial al Bisericii Romano-Catolice”, în *Altarul Reintregirii,* nr. 2 (2009), pp.133-164.
33 Cf. Joseph Prader, *La legislazione matrimoniale latina e orientale. Problemi interecclesiali interconfessionali e interreligiosi,* Roma, Edizioni Dehoniane, 1993, p. 66; vezi şi Maximilian Pal, „Căsătoriile mixte în legislaţia Bisericii Catolice: aspecte istorico-juridice”, în *Studia Theologica,* IV, nr. 4 (2006), p. 479.

a aprobării episcopului şi celebrarea ei numai în ritul ortodox de către un preot ortodox[34]. Legislaţii prohibitive au în această materie **Biserica Ortodoxă Coptă** şi **Biserica Ortodoxă din Etiopia**, care nu admit sub nici o formă căsătoriile mixte, impunând rebotezarea părţii eterodoxe[35].

5. Căsătoriile mixte în legislaţia Bisericii Ortodoxe Române

Normele care au guvernat în trecut instituţia căsătoriei pe teritoriul ţării noastre au fost cele consacrate de Pravila Mare din anul 1652 (glavele 172-270), care aveau la bază normele canonice sinodale şi patristice din primul mileniu[36]. Aşa cum am văzut, potrivit acestor norme, o căsătorie încheiată între un creştin ortodox si o persoană de alta credinţă era nulă, fiind socotită o însoţire nelegiuită, care nu transmitea nici harul Tainei cununiei şi nici nu era purtătoare de efecte canonice, cei ce le încheiau fiind, conform can. 72 Trullan, supuşi pedepsei afuriseniei sau excomunicării.

Totuşi, Biserica noastră nu s-a arătat străină de realităţile pastoral-misionare existente şi evoluţia ca atare a societăţii, fapt pentru care a luat în considerare modul în care şi celelalte Biserici ortodoxe au tratat acest tip de căsătorie, consacrând la rândul ei printr-un act normativ explicit posibilitatea binecuvântării unor astfel de uniri. În acest sens, **Regulamentul pentru relaţiile bisericeşti ale clerului ortodox român cu creştinii eterodocşi** din anul 1881 prevedea la articolul 4 următoarele:

> **Regulament 1881, art. 4**: Căsătoriile mixte, între persoane ortodoxe cu persoane eterodoxe, sau de alt rit creştinesc, se binecuvântează de Biserica Ortodoxă, păzindu-se uzul de până acum, ca copiii ce se vor naşte din aceste căsătorii să devină membri ai Bisericii Ortodoxe.

Legislaţia bisericească actuală, respectiv **Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române** (1950), permite în principiu oficierea căsătoriilor doar între ortodocşi, ceilalţi de alt cult fiind obligaţi să treacă la ortodoxie. Totuşi, în mod excepţional, se acceptă prin iconomie şi săvârşirea căsătoriilor mixte, dar numai cu dispensa prealabilă a episcopului ortodox şi cu promisiunea solemnă a părţii eterodoxe de a nu se opune botezării şi educării copiilor în credinţa ortodoxă.

> **Regulamentul de procedură, art. 47:** Clericii sunt obligaţi să nu oficieze Taina Cununiei decât între ortodocşi, asistaţi de nuni ortodocşi. Cei de alt cult sunt obligaţi, înaintea căsătoriei, să îndeplinească formalităţile de trecere la Ortodoxie.
>
> Preoţii care se vor abate de la aceste norme, se vor pedepsi cu canonisire la Sfânta Mânăstire, până la transferare, afară de cazul când a avut dezlegarea Chiriarhului.

În privinţa dispensei, episcopul poate să refuze acordarea ei dacă constată că există pericolul ca soţul ortodox sau copiii să fie determinaţi să îmbrăţişeze credinţa eterodoxă a celuilalt soţ. De asemenea, episcopul trebuie să ţină cont în acordarea dispensei şi de statutul soţului eterodox, şi anume dacă acesta a mai fost sau nu căsătorit. Dacă soţul ortodox se află la prima căsătorie şi cel eterodox la a doua căsătorie, se va dispune săvârşirea Tainei Cununiei pentru cei care se căsătoresc prima dată; în schimb dacă soţul eterodox este la prima căsătorie iar cel ortodox la a doua sau la a treia căsătorie, se va urma rânduiala canonică şi liturgică pentru cei care se căsătoresc a doua sau a treia oară. În acest ultim caz soţul ortodox pentru validitatea cununiei trebuie, pe lângă divorţul civil, să obţină din partea episcopului şi divorţul religios.

---

34 Cf. Dimitrios Salachas, „Mariage civil et mariage religieux en Grece", în *Apollinaris,* nr. 58 (1985), pp. 701-704. Primele norme civile în materie de căsătorii mixte în Grecia le găsim în Legea nr. 677 din 18 august 1861, din timpul regelui Otto I. Articolul 1 din această lege definea condiţiile pentru ca o căsătorie între un creştin ortodox şi un eterodox să fie validă, prevăzând sancţiuni pentru cei ce ar fi încălcat prevederile legii. Datorită caracterului său exclusiv, norma respectivă a fost la puţin timp înlocuită cu Legea nr. 696 din 23 octombrie 1861, care permitea creştinilor de religie ortodoxă să contracteze căsătorii cu creştinii de altă confesiune, observând în acest sens normele Bisericii Greco-Ortodoxe. Această lege a rămas în vigoare până în anul 1941, când a fost promulgat Decretul-lege nr. 769, ce accepta ca valide căsătoriile mixte între ortodocşi şi catolici, celebrate fie de preotul ortodox, fie e cel catolic. Această lege, aplicată pe toată durata ocupaţiei naziste, contravenea spiritului conservator ortodox. În urma reacţiei sinodului Bisericii Ortodoxe a Greciei, Statul va emite Legea nr. 900/1946, prin care erau declarate invalide toate căsătoriile celebrate de un preot eterodox. O clarificare juridică in *extenso* asupra căsătoriei şi a condiţiilor încheierii ei o va aduce Codul Civil din anul 1946, care va abroga legislaţia precedentă, reluând în mare principiile eclesiastice consacrate în parte în legile din anul 1861. În acest Cod căsătoria era considerată taină a Bisericii, iar nu un simplu contract, rezervând totodată clericilor să binecuvinteze *ad validitatem* încheierea ei. În privinţa căsătoriilor celor care nu erau ortodocşi, articolul 1371 din Codul Civil accepta ca validă şi cu efecte civile săvârşirea căsătoriei respective în ritul cărora aceştia aparţin, cu condiţia ca respectivul cult să fie recunoscut în Grecia. Referitor la căsătoriile mixte, articolul 1353 relua dispoziţiile legislaţiei antice civile şi eclesiastice, prohibindu-le categoric. Impedimentul disparităţii de cult era absolut şi nu admitea acordarea dispensei. La 5 aprilie 1982, va fi promulgată Legea nr. 1250, prin care erau modificate normele de drept matrimonial din Codul Civil. Conform acestei legi, se oferea alternativa căsătoriei civile tuturor celor care nu doreau încheierea acesteia în Biserica sau cultul lor. De asemenea, cauzele de divorţ reveneau în mod exclusiv doar instanţelor civile, iar căsătoriile mixte erau acceptate ca valide cu condiţia ca să fie celebrate în ritul sau religia uneia dintre părţi. Sfântul Sinod la Bisericii Ortodoxe a Greciei, în şedinţa sa din 11 mai 1982, a reacţionat dur la aceste modificări, transmiţând legiuitorului civil că ea nu recunoaşte ca valide căsătoriile mixte decât dacă sunt celebrate în ritul ortodox. Totodată credincioşii ortodocşi erau avertizaţi asupra faptului că încheierea numai civilă a căsătoriei atrage după sine autoexcluderea lor din Biserică. Cf. Bruno Gianesin, *Matrimoni misti,* pp. 79-97.

35 Cf. Joseph Prader, *La legislazione matrimoniale latina e orientale. Problemi interecclesiali interconfessionali e interreligiosi,* pp. 66-67.

36 Vezi *Îndreptarea Legii* 1652, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, pp. 172-268.

În ceea ce priveşte căsătoriile cu disparitate de cult (între un ortodox şi un nebotezat), acestea nu sunt acceptate, partea necreştină fiind obligată să se boteze în credinţa ortodoxă. Totuşi problema acestor căsătorii s-a aflat în discuţia Comisiei pregătitoare pentru Sfântul şi Marele Sinod Panortodox, care a studiat modul în care se poată aplica şi în acest caz iconomia bisericească. În această privinţă, membrii Comisiei în Conferinţa preconciliară din anul 1982 au ajuns la concluzia că nu se poate stabili o normă unitară, fiecărei Biserici locale revenindu-i sarcina de a decide, în funcţie de situaţia pastoral-misionară precum şi de legislaţia civilă, cazurile particulare de aplicare sau nu a iconomiei bisericeşti[37].

În concluzie, doctrina şi practica actuală a Bisericii Ortodoxe în materie de căsătorii mixte poate fi rezumată la următoarele:

1) Principiul care guvernează materia căsătoriilor mixte este că în Biserica Ortodoxă nu se acceptă căsătoriile dintre un ortodox şi un creştin de altă credinţă (eterodox) şi nici pe cele cu disparitate de cult, dintre un ortodox şi un nebotezat;
2) În mod excepţional şi prin aplicarea iconomiei (pogorământului) se acceptă doar căsătoriile mixte dintre un ortodox şi un creştin de altă credinţă căruia i se recunoaşte prin iconomie validitatea botezului (botezul săvârşit în numele Sfintei Treimi), dar nu şi pe cele cu disparitate de cult;
3) Căsătoriile mixte nu pot fi celebrate fără dispensă din partea episcopului ortodox;
4) Aplicarea iconomiei se referă doar la acele căsătorii mixte oficiate de către preotul ortodox în ritul ortodox;
5) Nu se acceptă participarea la săvârşirea ritualului religios a celebranţilor eterodocşi (aceştia pot asista la fel ca şi toţi ceilalţi credincioşi din biserică);
6) O condiţie esenţială pentru acordarea dispensei este promisiunea botezării şi creşterii copiilor - rezultaţi dintr-o astfel de unire - în credinţa ortodoxă, precum şi neinfluenţarea părţii ortodoxe în a abandona credinţa ortodoxă şi a îmbrăţişa credinţa eterodoxă a soţului.

37 Cf. Dimitrios Salachas, *Il sacramento del matrimonio nel Nuovo Diritto Canonico delle Chiese orientali,* Bologna, Edizioni Dehoniane, 2003, p. 109.

A XV-a Conferinţă ...

Cont. de la pag 18

pentru cler." Participanţii au fost discuta în grupuri mici, după care s-au tras concluziile de rigoare.

Conferinţele şi discuţiile, apropierea dintre Ierarhi şi participanţi, clipele de rugăciune, plimbările aleile de meditaţie sau în deşert, pelerinajul la mănăstirea Sf. Antonie, recepţia frăţească oferită de Înaltpreasfinţitul NATHANIEL, dar mai ales dumnezeiasca Liturghie la care ne-am împărtăşit din acelaşi Potir – toate la un loc – prin lucrarea Domnului, ne-au întărit şi ne-au sfinţit.

Pentru toate se cuvine să aducem mulţumiri Ierarhilor noştri, distinşilor oaspeţi şi tuturor celor care au contribuit la reuşita acestei *oaze tropicale duhovniceşti* în mijlocu iernii. Părintele Ian Pac-Urar, care s-a îngrijit de organizare şi de toate detaliile evenimentului şi-a îndreptăţit pe deplin titlul de *„Retreat Master!"* Îi mulţumim atât dânsului cât şi Părintelui Thomas Frisby din Phoenix care, în colaborare, au făcut tot ce le-a stat în putinţă ca să ne facă să ne simţim ca acasă. Sperăm ca prin aceste rânduri, cititorii *Soliei*, precum şi cei care au lipsit din binecuvântate pricini, să se împărtăşească şi ei din spiritul binefăcător al acestei frăţeşti adunări. Mulţumim parohiilor care şi-au înţeles şi au făcut eforturi pentru ca Părintele lor sufletesc să-şi continue educaţia şi să se simtă iubit şi apreciat de fiii săi sufleteşti.

Pr. Remus Grama

Ce este și ce nu ... *Cont. de la pag 19*

munte. Ea le deschide și le face posibile pe celelalte: pocăința și lacrimile (*fericiți cei ce plâng)*, blândețea *(fericiți cei blânzi)*, dorința de dreptate *(fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate)*, mila *(fericiți cei milostivi)*, curăția inimii *(fericiți cei curați cu inima)*, pacea sufletului *(fericiți făcătorii de pace)*, răbdarea necazurilor *(fericiți cei prigoniți pentru dreptate)*, bucuria și veselia duhului *(bucurați-vă și vă veseliți)*.

Chiar dacă nu am ajuns încă la măsura desăvârșirii – și câți dintre noi pot spune asta -, smerenia ne poate călăuzi, ca o busolă, pe drumul cel drept și ne va conduce la cea mai mare dintre virtuți, dragostea de Dumnezeu și de aproapele.

Diac. Nicolae Marinescu
Catedrala Buna Vestire, Montreal